

“Sonsuza Dek Kahraman Maraş”
İstiklal Madalyası Sergi Katalođu
2019-2020

İSTİKLAL MADALYASI

SUNUŞ

Tarihin menzili, kaderin sevki budur: Geçmişinde büyük olan devlet, geleceğinde de büyük olur. Nitekim bizde de bu zincir öylesine muntazam devam eder ki -Orhun Abideleri'nde vurgulandığı üzere- başlıya baş eğdirmiş, dizliye diz çöktürmüştü; fakat asla düşmana boyun eğmemiş ataların evlatları yüz yıl önce aynı metnin altına aynı imzayı atar.

Bengütaş'a 12 Şubat 1920'de şöyle yazılır:
Sonsuza Dek Kahraman Maraş!

Orta Asya'dan beri geçtiği yolda gül bitiren; mazluma merhametiyle, zalime haşmetiyle muamele eden; kan dökmek yerine can sunan, incitmek yerine onaran, yıkıp viran edeceğine durup imar eden; eziyet, mihnet, çile ve kederi, onuru uğruna baş tacı bilen, kendi onurunu korudukça insanlığın onurunu yükselten kudretli bir aslın nesli olduğumuzun idrakini kuvvetlendirdiğimiz şu günlerde Kahramanmaraş'ın kurtuluşunun 100. yılı vesilesiyle hazırladığımız bir serginin siz değerli misafirlerle buluşmasının heyecanını yaşıyoruz.

Doğrudur ve malumdur ki özgürlüğe tutsaklığımız bizde ata mirası. 21 Ocak 1920 tarihinde başlayan ve 11 Şubat 1920'ye kadar süren yirmi iki günlük bir İstiklal Mücadelesi'nde gösterdiği destansı başarıdan dolayı 5 Nisan 1925 tarihinde TBMM tarafından Kırmızı Şeritli İstiklal Madalyası ile taltif edilen şehrimizin en mukaddes anısını hatırlamak ve hatırlatmak gayretindeyiz.

Bu vesile ile farklı sanat disiplinlerini kullanarak yorumladığımız İstiklal Madalyası çalışmalarından oluşan "Sonsuza Dek Kahraman Maraş" sergisinin ilgililere ulaşmasını ve gayretimizin en güzel şekilde neticelenmesini temenni ederiz.

KAHRAMANMARAŞ OLGUNLAŞMA ENSTİTÜSÜ

15 Mayıs 1919'da başlayan ve 9 Eylül 1922'de sonlanan Kurtuluş Savaşı'nın ardından Anadolu toprakları bu mücadelenin acısını koynuna alır ve anı diye yeşertir. Artık bitti denilen yerde yeniden dirilen bir uygarlığın "Ben varsam bitmemiştir." diyen ve "ya istiklal ya ölüm" düsturunu benimseyen mücahitlerin anısı tarihte kalmasın da yarına taşınınsın diye TBMM tarafından savaşa katılan ve yararlılık gösterenler için özel bir madalya hazırlanması düşünülür. Çıkarılan kararname ile Darphane tarafından bir tasarım yarışması düzenlenir. 1923'te sonuçlanan yarışmada Mesrur İzzet Bey yaptığı çalışmayla haklı bir birincilik kazanır.

Mesrur İzzet Bey, Milli Mücadele'nin ruhunu 15,5 gramlık bir pirince öylesine üfler ki bünyesinde bin bir anlamı barındıran bu parıltı takıldığı her göğüste ahenkle solur. Bir medeniyetin ruhunun aynası, bir sanatkarın imzasıyla ölümsüzleşir. Böylelikle acı, karanlığa kalır; anı, güneş gibi parlar. Bundandır ki İstiklal Madalyası'nın ön yüzüne bir Osmanlı geleneği olarak şemse -yani güneş- yerleştirilir. Her zerreyi aydınlatan hürriyet güneşi...

Salonlarında ve koridorların egemenliğin kayıtsız şartsız millete ait olduğunu ünleyen temsilcilerin yer aldığı ilk Türkiye Büyük Millet Meclisi binası, ezelden beri hür yaşamış ve ebede kadar hür yaşayacağını beyan eden Türk halkını temsilen madalyanın tam ortasında yer alır.

Mimariyi bir sanat olarak kullanan insanların imar ettiği evler, konaklar ve mabetlerle her şehrin kendine has silueti oluşur. Madalyanın merkezinde yer alan TBMM binası, bu şehirlerin siluetiyle çevrelenir. Bu mabet ve evlerin altında tarihe bir kayıt düşülür: 23 Nisan 1336 yani Türk halkının egemenliğinin ilan edildiği tarih olan 23 Nisan 1920.

Meclis binasının altında yer alan ve orak, tırpan, çekiç, örs, palet, fırça gibi nesnelere çevrelenen dünya figürü; bilimin, tekniğin ve sanatın ışığında evrenselleşmek ve hatta çağlar ötesi bir anlayışa hakim olmak gayesiyle tasarımda yerini alır. Hedeflenen bu başarı, kenarlara yerleştirilen ve zaferin simgesi olan meşe yaprakları ile anlamlandırılır.

Maddi ve manevi unsurlarla bütünleşen egemenlik, yönetim ve güç; bir bulutun arkasında yer alır. Bulutun ön tarafında ise Milli Mücadele'nin en net tanımı yapılır. Etiyle, sütüyle, yünüyle, gücüyle hayatın idamesini yüklenen hayvanlar; vatan topraklarının harabe olduğu harp zamanı kağıt olup savaşın yükünü de yüklenir.

İstiklal Madalyası'nda yer alan semboller arasında tek bir insan silüetine rastlanır. Bu silüet yalnız ve ancak kadındır. Milli Mücadele'de maddi manevi her yükün altına giren, açılan her boşluğu varlığıyla dolduran kadın... Bu toprakların "Anadolu" olarak isimlendirilmesini sağlayan kadın...

Madalyanın ön yüzünün en altında ise sağlam bir duruşun ve doğruluğun temsili olan şakül bulunur.

İstiklal Madalyası'nın arka yüzü, yere ve göğe hükmetmenin remzidir. Misak-ı Milli sınırları gözetilerek yansıtılmış vatan toprakları, şanlı bayrağın ay ve yıldızıyla çevrelenir. Ankara ise Türkiye'nin kutup yıldızı olarak işaretlenir. Nuh Tufanı'ndan bu yana hayatın sürekliliğini temsil eden ve kutsal kitaplarda belirtildiğine göre Cennet'ten dünyaya uzanan zeytin dalı ve yapraklarının arasına 1 Teşrinisani 1338 tarihi atılır. Bu tarih 1 Kasım 1922'ye tekabül eder ki saltanatın kaldırıldığı gündür. Nihayetinde bütün bu tasarım, zamanla mükemmelliğe ulaşan Türk süsleme sanatlarından biri olan klasik tezhip formunda bir nakışla imzalanır.

"Kuluna teşekkür, rabbine şükürdür." minvalinde mirasımıza İstiklal Madalyası'nı iliştiren şehitlerimizi, aziz hatıralarına sonsuza dek sahip çıkacağımızı beyan ederek minnet ve saygıyla anıyoruz.

TAKDİM

Cumhurbaşkanlığımızın himayelerinde gerçekleştirilen Kahramanmaraş'ın kurtuluşunun 100. Yılı etkinlikleri kapsamında, Valiliğimiz koordinesinde çalışmalarını yürüten Kahramanmaraş Olgunlaşma Enstitüsü'nün "Sonsuza Dek Kahraman Maraş" sergisini ziyaretleriyle şereflendiren konuklarımızı saygı ve muhabbetle selamlıyorum.

Geçmişe, geleneğe ve geleceğe sahip çıkma şiarı ile etkinliklerimizi himayelerine alan Sayın Cumhurbaşkanımıza şükranlarımızı arz ediyoruz. 12 Şubat 1920'de yapılan Fener Alayı kutlamalarından sonra ciddi bir titizlikle gelenekselleştirilen Kurtuluş kutlamalarını, 100. yıl etkinlikleri kapsamında yıl boyu sürecek bir şölenle taçlandırma gayretinde olan çalışma gruplarındaki kurum, kişi ve mesai arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Kurtuluş'un anısını yeniden idrak ve ihya ettiğimiz bu dönemde, şehrin göğsüne iliştirilen Kırmızı Şeritli İstiklal Madalyası, bütün önemi ve değeriyle gündemimizde bulunmaktadır. "İnsan" unsurunu merkeze alarak tarihine sahip çıkan, kültürel değerlerimizin korunmasını sağlamak amacıyla nitelikli bireylerin yetişmesine yönelik çalışmalar yürüten Olgunlaşma Enstitüsü'nün idareci ve çalışanlarını da İstiklal Madalyası'nı el sanatlarımızla yorumlayan bu sergiye verdikleri emek ve şehrimize yaptıkları hizmet için takdir ediyorum.

Kimliğini tarihe kazımış şehirlerden biridir Kahramanmaraş. Milli Mücadele'de gösterdiği muazzam başarının yankılarını bugün hala cadde ve sokaklarında ünleyen bu şehir, tarihi boyunca hür yaşamış bir milletin coşkusu ocak ayından şubatın ortalarına değin canlı ve heyecanlı bir şekilde yaşamaktadır. Bu kadim şehir, bağımsızlığına sahip çıkarken hürriyet ve istiklal ruhunu canlı tutan kutlamaları dillendirmedi ve duyurmada da tüm Türkiye'de organize edilen "Milli Mücadele'nin 100. Yılı" etkinliklerinin atardamarıdır.

Şehir, insan, kimlik üçayağı üzerinde; küllerinden yeniden doğan, kendini koruyan ve kurtaran bu şehrin nev'i şahsına münhasır bir kimliği vardır. Tarihin kırılma noktalarında hayatın sürekliliğini sağlayacak dinamiği içinde barındıran, iklimi ve coğrafyasıyla mümtaz bir yerleşim yeri olan, maddi güzellikleri ve manevi değerleriyle farkını ortaya koyan bu şehir; sadece Kurtuluş Savaşı'ndaki kahramanlığıyla değil kültürümüzün hemen her alanında sergilediği zenginliklerle de kıymetine kıymet katmaktadır.

Tarihi dokusunu ve ruhunu kaybetmemiş, geçmişinin izleri silinmemiş, yaşayanlarını yormayan kimlikli şehirlerden biri olan Kahramanmaraş'ta görev yapıyor olmanın kıvancıyla ruhu ölümsüzleşen kahramanlarımız nezdinde bütün aziz şehitlerimize hürmet ve minnetlerimi, bu toprağın bağrında yaşamının nasip olduğu tüm Kahramanmaraşlılara selamlarımı sunarım.

Vahdettin ÖZKAN

Kahramanmaraş Valisi

TAKDİM

Maraş harbi, Türk tarihinin yeniden yazılmasına vesile olan olağanüstü bir direniş örneğidir. Fransız işgali altında kalmış olan Maraş, Kurtuluş Savaşı'nda gösterdiği emsalsiz kahramanlığı ile sonsuza kadar bayrağı, inancı ve kültürü ile bu ruhu tüm dünyaya ispatlamış olan güzide bir şehrimizdir. Kahramanmaraş'ın düşman işgalinden kurtuluşunun 100.yılı münasebetiyle Cumhurbaşkanlığı himayelerinde gerçekleştirecek olduğumuz yüzlerce etkinlikten biri olan "Sonsuza Dek Kahraman Maraş" sergisinde emeği bulunanları ve serginin ziyaretçilerini muhabbetle selamlıyorum.

Zamanın mühim bireylerine, anıt ve simge yapılarına, nebatlerine, hayvanlarına dair işaretlerin yer aldığı çalışmalar olan madalyalar arasında bizim için en mühim olanı onur ve gurur kaynağımız Kırmızı Şeritli İstiklal Madalyası'dır. Gösterdiği destansı başarıdan dolayı dünya tarihinde ilk kez bir şehre layık görülen İstiklal Madalyası, 2023'e adım adım yaklaştığımız şu günlerde anlamını her geçen gün biraz daha derinleştirmektedir.

İstiklal ve namus söz konusu olduğunda eldeki şartlara bakmaksızın sırası gelince yerinden, yurdundan, eşinden, evladından hatta canından vazgeçebilmeyi göze alan; yese kapılmadan azme sarılan, güç ve kader birliği yaparak zorbalığa karşı dik duran atalarımıza minnettarlığımızı her vesile ile dile getiriyoruz.

Tarih ile bağımızı güçlü tutmak amacıyla her gün ayrı bir değeri ağırladığımız etkinlikler kapsamında ecdadımıza ve milletimize şükran borcumuzu ödemek için ve dahi 2023 hedeflerimize ulaşmak için tüm gücümüzle çalışıyoruz. Amacımız, bizden sonraki nesillere nice 100. yıllar kutlayabilecekleri daha güçlü, daha müreffeh, daha huzurlu bir Türkiye bırakmaktır.

Kutsalının göğsüne namahrem eli deydirmeyenlere, yurdun üstündeki ezanları ebediyete kadar susturmayanlara, şanını Bedr'in aslanlarından alanlara, 1920'de tahammül edilemez hayâsızca akına gövdesini siper edenlere, bu Cennet vatan uğruna feda olanlara ve 12 Şubat 1920'nin yarınında Hakk'ın vaat ettiği günleri yaşamamıza vesile olan kahraman ecdadımıza sonsuz saygı ve minnetle...

Hayrettin GÜNGÖR

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediye Başkanı

TEŞEKKÜR

Kahramanmaraş Olgunlaşma Enstitüsü olarak çok kıymetli bir koleksiyonu halkımıza sunduğumuz şu günlerde, 2017 yılında başlayan anlamlı yolculuğumuzun henüz başında iken, hayallerimiz ve hedeflerimiz doğrultusunda ilerlemenin meyvelerini şimdiden topluyor olmanın kıvançlı içerisindeyiz. Heyecanlı ve gayretli bir ekiple başlayan ve gün geçtikçe genişleyen ailemizle Kahramanmaraş için muazzam bir değere sahip olan Kırmızı Şeritli İstiklal Madalyası'nı sanatın efsunlu soluğuyla yorumlayarak birbirinden özgün eserler meydana getirdik.

Bize hürriyetimizi bahşedenlere hediye edilmiş İstiklal Madalyası'ndan aldığımız ilhamla vatan, millet, bayrak aşkı idrakimizi kuvvetlendirirken eskiyi hatırlayıp günü değerlendirerek yarına sağlam adımlarla varmayı görev bildik. Elimiz erdiğince ve dilimiz döndüğünce bin bir hünerle tefsirine gönül

verdiğimiz Madalya'nın şanını ünlemek için İstiklal'in anısını yaşatan ve hizmet binamız olan Dedeoğlu Konağı'nda yer alan onlarca atölyede, onlarca teknikle tasarımdan tasarıma, emekten ürüne dönüşen eserlerin oluşumuna ve hünerli ellerin ustalığına anbean şahit olduk.

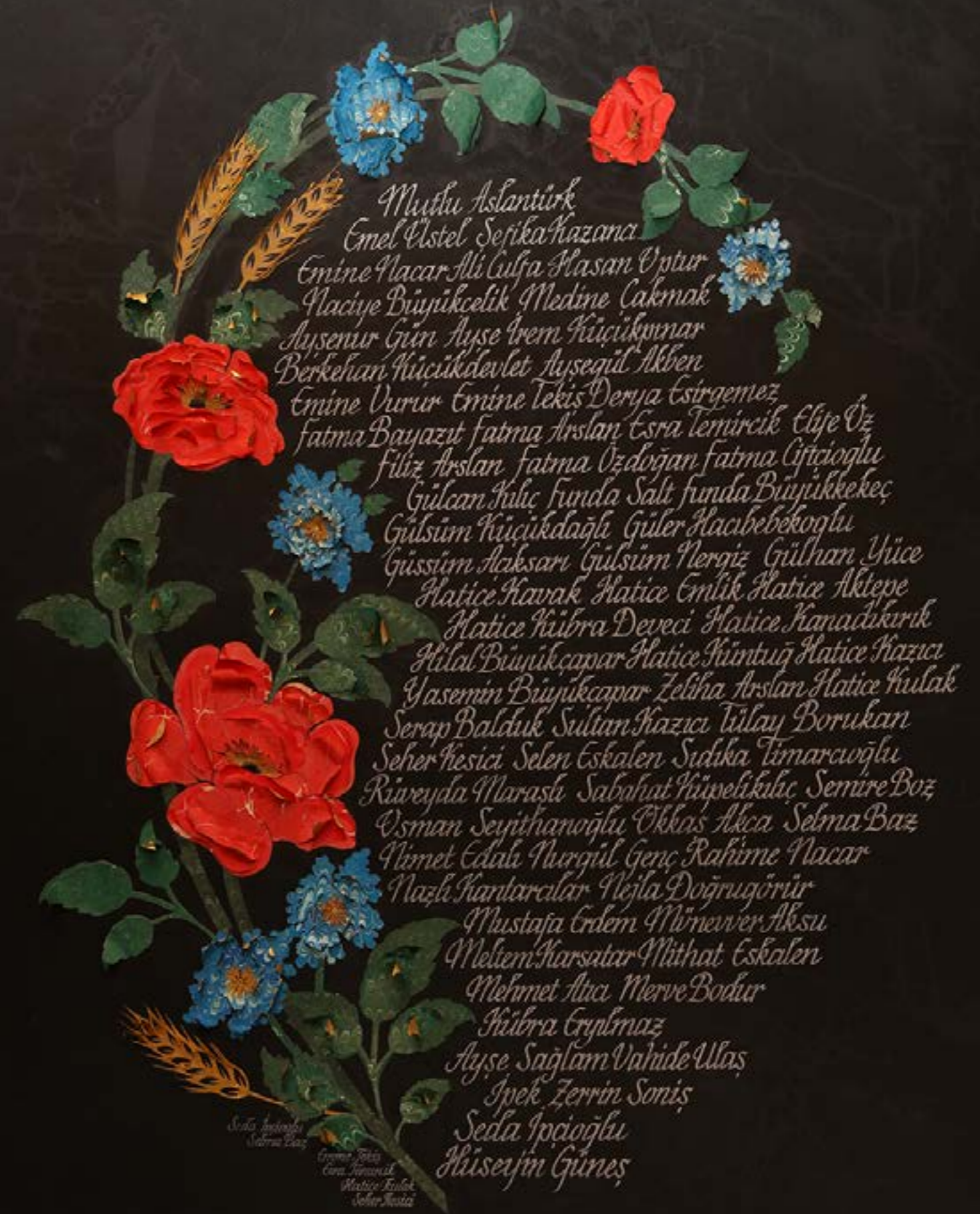
Globalleşmek için devasa atılımların yapıldığı bu dönemde küresel ve yöresel arasındaki sentezi idame ettiriyor, geçmiş ile gelecek arasında bağlantı kuruyor ve Kahramanmaraş'ın kültürel kimlik öğelerini gündemimize alarak çalışmalar yürütüyoruz. Bu bağlamda bakır döven, edik yapan, keçe yuvarlayan, külek yapan, yorgan sırayan, aba dokuyan; kısacası hayata sanatkar bir ruhla bakan, dünü bugüne taşıırken zanaatı sanata dönüştüren usta öğreticilerimizin varlığını şehrimiz için bir kıymet addediyoruz.

Çalışmalarımız boyunca "Önce refik, sonra tarik." sözündeki güveni temin eden çalışma arkadaşlarıma gönülden teşekkür ediyor, göz aydınlığı ve gönül ferahlığı diliyorum.

100. yıl etkinliklerini himayelerinde yürüttüğümüz Sayın Recep Tayyip Erdoğan nezdinde Cumhurbaşkanlığına, Yusuf Büyük nezdinde Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne, enstitümüzün kurucusu ve hamisi Kahramanmaraş Valisi Sayın Vahdettin Özkan ve eşleri Sayın Ruhan Özkan'a, sergimizin sunumu ve şehrimizin ilk sanat galerisinin sponsoru Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Başkanı Sayın Hayrettin Güngör'e şahsım ve kurumum adına saygı ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Mutlu ASLANTÜRK

Kahramanmaraş Olgunlaşma Enstitüsü Müdürü

Kahramanmaraş Olgunlaşma Enstitüsü
2019 - 2020

İÇİNDEKİLER

ATİYE DİNARLARI

Ahd ü Vefa	10
Altın Kasnak	11
Asırlardır Nesillere	12
Aslından Nesline	13
Beyaz Altın	14
Bir Hamaset Destanı	15
Devriye	16
Elif, Be, Te	17
En Son Ocak	18
Fener Alayı	19
Göç Yolunda	20
Hürriyetin Tuğrası	21
İstiklal Duası	22
İstiklalden İstikbale Yüzüncü Adım	23
Kahramanlık Beratı	24
Kalenin Burcunda	25
Kurtuluş Beratı	26
Küllerinden Doğan Maraş	27
Madalyanın ABC'si	28
Madalyanın Gölgesinde	29
Maraş Güzellemesi	30
Maraş Şehrengizi	31
Mücadelenin Zarif Yüzü	32
Saraydan Saraya	33
Suyun Sırrında Maraş	34
Şehidimin Son Örtüsü	35
Şehrin Işıkları	36
Yerden Göğe İstiklal	37
Zeytin Dalı	38

MARAŞ SERENCAMI

Maraş Serencamı (Bakır)	58
Maraş Serencamı (Kanaviçe)	59
Maraş Serencamı (Maraş Fılesı)	60
Maraş Serencamı (Mozaik)	61

KIRKYAMA

Ballı Mayam	40
Bayrak Olayı	41
Bir Abdal ve Bir Tokmak	42
Esarete İlk Kurşun	43
Has Bahçede Gök Sümbül	44
Gül Dalında Madalya	45
Her Nesli Kahraman Maraş	46
İlk Cuma	47
Kırkyamada Maraş Destanı	48
Kış Katığı	49
Madalyalı Maraş	50
Maraş Aslanları	51
Sanat, Sanat İçinde	52
Savaşın Kadınları	53
Taş Köprü	54
Taş Medrese	55
Yaz Rayihası	56

ATİYE DİNARLARI

f

Milli Mücadele başarıyla sonlandığında beldeye şöyle bir bakanlar, önceden mamur olanın şimdi viran olduğuna şahitlik ederler. Bedeli mal ile ve can ile ödenen zaferin faturası bir hayli ağırdır. Kayıplarının acısını, zaferlerinin müjdesini aynı kalbe sığdırmaya çalışanlar en önce küllerinden yeniden doğmaya ahd ederler.

Ki doğum bütün külfetiyle kadına mahsustur. Mesrur İzzet Bey'in 1923'te tasarladığı semboller manzumesinde yer alan tek insan figürü olan kadına... Cephede eri, oğlu, babası savaşırken geride fedakarlığın zeminini temin eden kadına... Cephede erini, oğlunu, babasını kaybedince cesareti ve cesametiyle meydana hükmeden kadına... Yükü mukaddes bilip yüklenen, bu topraklara "Anadolu" ismini bahşeden kadına...

Bu çalışma, mücadelenin naif fakat bir o kadar da güçlü ruhunu taşıyan kadınlar için yapılmıştır. Zarafete ve ziynete olan merakı binlerce yıllık geçmişten gelen kadının yemenisine oya olan boncukla bu kez Kırmızı Şeritli İstiklal Madalyası işlenmiştir. Destansı mücadelenin ana figürlerinden biri olan kadının naifliğine duyulan vefayı dillendirmek için yapılan çalışmada, deri üzerine iki farklı sarı ton kum boncuk, gold renk kesme boncuk, kurtçuk, tırtıl, sırma kordon kullanılmıştır. Kurdele kısmı için kırmızı deri ve kırmızı pul balıksırtı tekniğiyle işlenmiştir. Madalyaya farklı teknikler harmanlanarak boyut kazandırılmış olup yine madalyanın perspektifine uygun boncuklar kullanılarak gölgelendirme çalışması yapılmıştır. Madalyanın görsel güzelliğinin muhafaza edilebilmesi için mukavva karton desteği verilmiştir.

MALZEMELER:
Boncuk, deri, kordon,
kurtçuk, tırtıl, pul, bakır
halka, mukavva karton.

ÖLÇÜ: 30cm x 60cm

MALZEMELER:
Keten dokuma kumaş, sim
iplikler, ipek iplik, tırtıl.

ÖLÇÜ: 75cm x 50cm

ALTIN KASNAK

Türk işi, atalarımızdan kalma bir işleme tekniğidir. İnce ve kıvrak hatlara sahip bu işlemedeki motiflerin kenarları tahril ya da gözeme ile çevrilir. Kişilerin duygu durumlarını, günün şartlarını tanımlayan desenlerle şekillenen Türk işi; titizlik ve meşakkat barındıran, düzü gibi tersi de muntazam olan kusursuz bir kasnak nakışdır.

Atölyelerimizin kasnaklarında Türk işi tekniğiyle desenlenen İstiklal Madalyası, Fransızların şehri işgalini kutlamak için eğlence tertip etmek isteyen Agop Hırlakyan'ın teklifi üzerine davuluna tek sefer bile tokmak vurmuyacağını, davulunun kasnağı altınla doldurulsa dahi bağımsızlığa muhalif en ufak bir hareketi bile ünlemeyeceğini bildiren Abdal Halil Ağa'nın onuruna oluşturulmuştur.

ASIRLARDIR NESİLLERE

Her genç kızın uygulamayı bildiği tekniklerden biridir, kanaviçe nakışı. Dünyanın her köşesinde yoğun olarak uygulanan geleneksel Türk işlemlerimiz içinde de önemli bir yeri olan kanaviçe, Türklerde 16. yüzyıldan itibaren görülmüş fakat 19. yüzyıldan itibaren yaygınlaşarak Anadolu Türk halk işlemleri içerisinde yerini almıştır. Yine aynı zaman diliminde kanaviçe işi, bütün Avrupa'ya yayılmış ve özellikle İngiltere, Fransa ve İtalya kadınlarını çok cezbetmiştir.

Geleneksel işleme tekniklerinin başında gelen kanaviçe ile bu kez sıradışı bir çalışma yapılmış ve Kırmızı Şeritli İstiklal Madalyası bütün detay ve sembollerıyla etuval linen kumaş üzerine işlenmiştir. Kumaşı tamamen bezemeyen, sadece motif uygulaması için kullanılan bu teknikle bu kez komple bezeme yapılmıştır.

MALZEMELER:
Etuval linen kumaş, sim ip,
floş iplik, kasnak.

ÖLÇÜ: 50cm x 30cm

ASLINDAN NESLİNE

Kahramanmaraş'a tekstilin tohumu Selçuklular döneminde atılır. Osmanlılar dönemine geldiğinde ise 1310/1893 tarihli Halep Salnamesi'nde, Maraş'ta 287 adet aba tezgahının bulunduğu belirtilmektedir. Fetih kültürüyle yoğrulmuş medeniyetin ordularının ihtiyaçları, şehir tarafından bu kanalla desteklenmiştir. Dün başlayan aba dokuma süreci, işin ehli tarafından yarına dev bir tekstil sektörü olarak intikal ettirilmiştir.

Öteden beri Maraş halkının günlük kıyafeti olan, Milli Mücadele'de ise yiğidinin sırtını koruyan aba; her 12 Şubat Kurtuluş Bayramı'nda savaşın, şehidin, gazinin, azmin, kurtuluşun ve zaferin simgesi olarak çeteler tarafından gururla taşınmaktadır.

Maraş'ın dünyadaki ilk madalyalı şehir olması hasebiyle yine bu yöreye dair en önemli el sanatlarından biri olan aba dokuma ile bir aba tezgahında ilk kez Kırmızı Şeritli İstiklal Madalyası dokunmuştur. Mekikli dokuma tezgahında pamuk çözgüleri işlenen bu eserle aba dokumanın sınırları hayal gücü aracılığıyla muazzam derecede genişletilmiştir. Madalyanın hatları, abanın süslemesinde kullanılan kordon ile belirginleştirilmiştir. Klasik aba kalitesinden daha yüksek bir çözgü kalitesi ile dokunmuş olan madalyanın kordon ile birleştirilmesi ürünün görseleğini taçlandırmıştır.

BEYAZ ALTIN

İnebahtı Deniz Savaşı'nda alınan mağlubiyetin ardından Osmanlı donanması yenilgiyi kısa sürede telafi eder ve tarihe kallavi bir iz bırakır. Durumu değerlendiren Sadrazam Sokullu Mehmet Paşa, Venedik Büyükelçisi Barbaro'ya şöyle der: Biz Kıbrıs'ı almakla sizin kolunuzu kestik, siz İnebahtı'nda bizi yenmekle sakalımızı tıraş ettiniz. Kesilen kolun yerine yenisi gelmez fakat kesilen sakal daha gür çıkar.

Malumdur, tarih tekerrür eder. İnebahtı'daki gibi yenilgi yenilgi büyüyen bir zaferdir, Milli Mücadele. Dün kesilen sakal nasıl daha gür çıktıysa bugün akıtılan kan da öyle can olur vücuda. Kitre-pamuk sanatıyla da bu anektod en güzel sembolünü bulur. Kitre, halkı önce birbirine sonra toprağa bağlayan bir kuvvettir. Pamuk, bu bağı ayakta tutan ekonomik güçtür.

Geven dikenin gövdesine atılan çizik, bitkinin öz suyunun dışına akmasını sağlar. Akan bu reçine çok geçmeden kurur ve bir daldan çok daha sağlam hale gelir. Bu özelliğinden dolayı kitre, yapıştırıcı ve sağlamlaştırıcı bir madde olarak kullanılır. Kitre sanatının temel maddelerinden diğeri ise pamuktur. Kahramanmaraş'ın ekonomisini kuvvetlendiren en önemli endüstriyel bitkilerinden biri olan pamuk, madalyanın desenine göre bombelendirilmiş; kitreyle sağlamlaştırılmıştır. Çalışma üzerine yapılan boya ve atılan vernikle İstiklal Madalyası formu elde edilmiştir.

MALZEMELER:
Kitre, pamuk, sunta, akrilik boya.

ÖLÇÜ: 50cm x 30cm

MALZEMELER:
Ahşap, deri, çivi, tel.

ÖLÇÜ: 110cm x 55cm

BİR HAMASET DESTANI

İnsanın değil de insanlığın, bir çağın değil de tarihin belleğine çiviyle, taşa kazınır gibi bir destan yazıldı 1920'de:

Maraşım!
Bir hamaset destanı nakşedildi bağrına,
Yurdumun aslanları öldü iman uğruna,
Ruhlarda bayraklaşan Allah için savaştır,
Bu şehitler diyarı, işte bu yer Maraş'tır.

Bu muazzam mücadelenin sonunda gazilerin göğsüne iliştirilen Kırmızı Şeritli İstiklal Madalyası, ahşap bir zemin üzerine çakılmış çiviler arasından tellerin geçirilmesiyle yapılan filografi sanatıyla yorumlanmıştır.

Ürün resmi temsilidir.

DEVRIYE

İstiklal Madalyası'nın ön yüzünde bulunan orak, tırpan, örs ve çekiç; Türkiye Cumhuriyeti'nin muasır medeniyetler seviyesine ulaşmış çağları aşan bir kudrete sahip olmasının temennisini dile getirir. "Dünya" figürünün etrafına yerleştirilen bu nesnelere, küreselleşmenin anahtarını sunar. Günümüzün bilek gücü ise teknoloji ve sanal ulaşılabilirliği elde tutmaktır. Bu farkındalıkla, Kırmızı Şeritli İstiklal Madalyası, dijital platformda cam bir prizmaya yansıtılmış ve küreselden yöresele sanal ve sınırsız bir bağ kurulmuştur.

MALZEMELER:
Ekran, cam prizma.

ÖLÇÜ: 80cm x 120cm

MALZEMELER:
Akrilik yıldız boya, vaketa deri, paspartu kartonu.

ÖLÇÜ: 50cm x 35cm

ELİF, BE, TE

Milli Mücadele, topyekun kazanılan bir zaferdir. Cephede göğüs göğüze vuruşan erlerin mücadelesi, gün gelir hürriyetlerini korumak adına cesareti kuşanan kadınlara devredilir. Dahası Sütçü İmam, Rıdvan Hoca, Yörük Selim, Senem Ayşe bilirse de anaların ve babaların gözlerinden sakındığı evlatların birçoğunun adı bilinmez. Henüz küçücük yaşlarında düşmanla tanışan, gül günlerinde savaşın ortasına düşen çocukların dilinin tesbihi bu şehrin sokaklarında hala çınlar: "Elif, be, te; düşman yere bata."

Dededen toruna kalan sanatlardan tezhip ve ebru ile aslından nesline devredilen "hürlük" mirası Kırmızı Şeritli İstiklal Madalyası, savaşın çocukları hatırına yeniden yorumlanmıştır. Siyah paspartu kartonu üzerine siyah renk battal ebru tekniği uygulanarak elde edilen zemine klasik tezhip teknikleriyle akrilik yıldız boya kullanılarak desenlenen İstiklal Madalyası yerleştirilmiştir. Madalyanın kırmızı şeridi ise vaketa deri üzerine battal ebru tekniği uygulanarak oluşturulmuştur.

EN SON OCAK

Rölyef, herhangi bir yüzeyde çökertme ya da yükseltme şeklinde yapılan sanatsal çalışmalara verilen isimdir. Kabartma olarak da bilinen rölyefle genelde tarihi yapıların veya insan figürlerinin boyutlandırılarak tasarlandığı görülür.

Kapısında bulunan kitabede 1911 yılında inşa edildiği kaydedilen Dedeoğlu Konağı, şehrin merkezinde yüksekçe bir yere konumlanmıştır. Rivayetlere göre 1919 yılında Fransız işgali sırasında kaleye yakınlığı ve merkeze hakimiyeti dolayısıyla düşman birliklerce Fransız müfrezesi olarak kullanılmak istenilince sahipleri tarafından yakılmıştır. Bu şafaklarda yüzen al sancak sönmesin de harlansın diye sahibi tarafından tutuşturulan ocak, 1920 yılında yani Milli Mücadele'den sonra yeniden inşa edilmiş ve o gün bugündür Kurtuluş'un anısını yaşatmaktadır.

2017 yılından beri Kahramanmaraş Olgunlaşma Enstitüsü'nün hizmet binası olarak kullanılan Dedeoğlu Konağı'nın fotoğrafı, on iki kat kretuarla kesilmiş ve her kat maket karton yardımıyla desteklenerek kabartılmıştır. Konağın üzerinde yer alan Kırmızı Şeritli İstiklal Madalyası'nın metal kısmı sarı bakırdan, şerit kısmı ise kırmızı kumaştan imal edilmiştir. Konağın sağ altında bulunan bayrak ise Maraş işi ile işlenmiş ve çalışma tablo haline getirilmiştir.

MALZEMELER:
Kretuar, resim, soğuk silikon,
mukavva, maket kartonu.

ÖLÇÜ: 50cm x 70cm

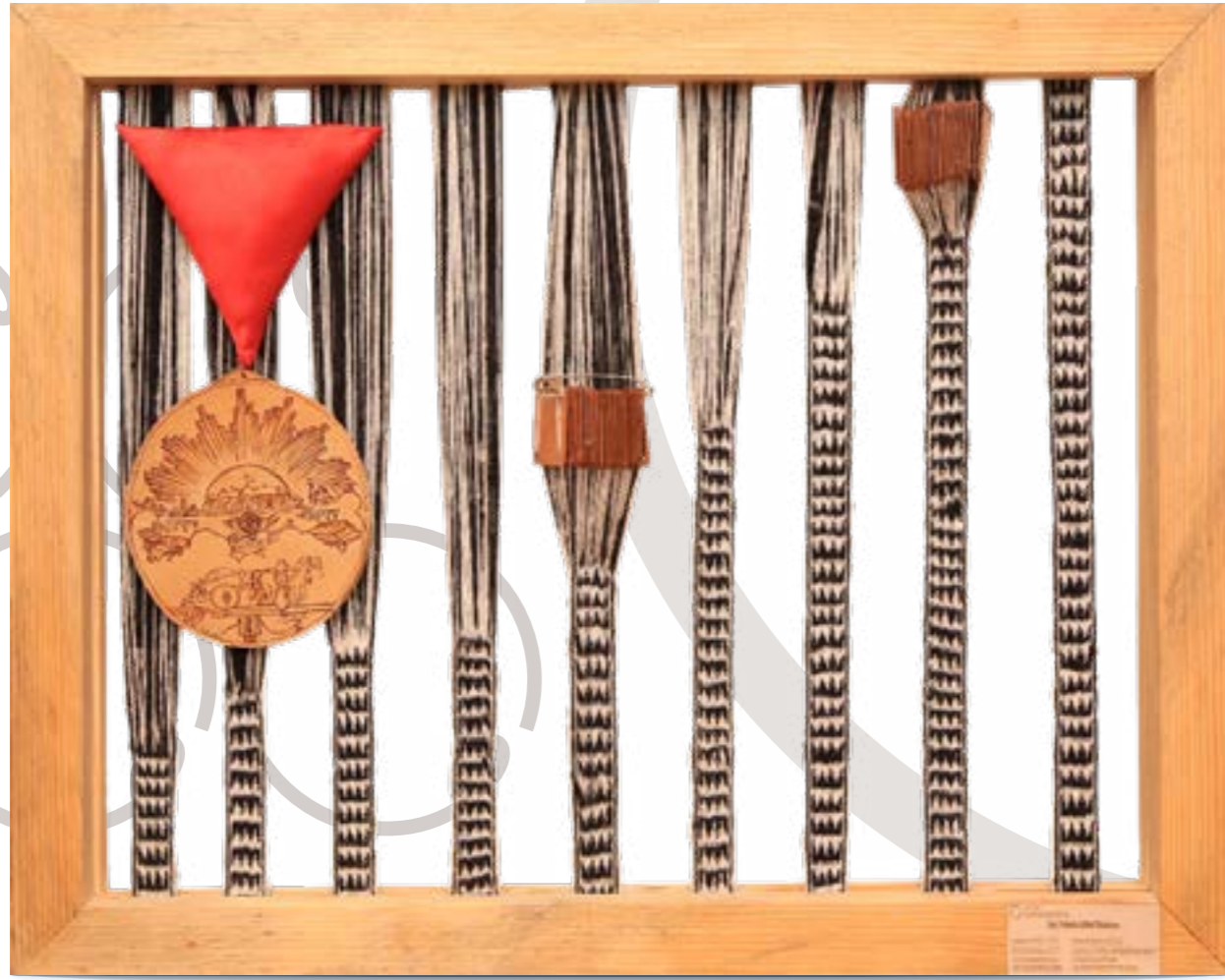
FENER ALAYI

12 Şubat 1920 akşamı, can havliyle verilen çetin mücadeleden sonra düşmanın kirli ayakları Maraş'tan çekilir. Aldığı bozgunu sindirebilmek şöyle dursun maruz kaldığı kuvvet ve irade karşısında düşman, canının derdine düşer.

Bu topraklarda barınamayacaklarını anlayan düşmanların şehri terk ettiğinden tamamen emin olmak isteyen milis kuvvetler, ellerinde fenerler ile şehri boydan boya, arşın arşın gezerler. Savaşın bittiğine kanaat getirilip yurdun düşmandan arındırıldığı anlaşılınca fenerlerle birlikte gözler de ışıldar. Kurtuluş'un müjdesi, koca şehre fener alayıyla yayılır.

Bugün her 12 Şubat Kurtuluş etkinliklerinde askeri kuvvetler tarafından yinelenen temsil, dimağları canlandırıp gönülleri şenlendirmektedir.

Fener Alayı'na ithafen oluşturulan çalışmada su kabağı üzerine Kırmızı Şeritli İstiklal Madalyası'nın arka yüz deseni uygulanmıştır. Kabak üzerinde matkap ile çalışılırken delme ve kesme ucu kullanılmıştır. Boncuklama işlemi ile renklendirilen kabak, vernik uygulaması ile tamamlanmıştır.

GÖÇ YOLUNDA

Çarpana, dünyanın bilinen en eski dokuma tekniğidir. Deri, ince ağaç, levha, fildişi gibi malzemelerden dörtgen veya çokgen şeklinde köşeleri delinmiş dokuma aracına çarpana adı verilir. Çözümlenmiş ipliklerinin çarpanalara geçirilmesi ardından çarpanaların öne arkaya çevrilmesi dokuma tekniğini oluşturmaktadır. "Eli belinde", "koçboynuzu", "muska", "göz" gibi motif ve teknik isimlendirmeleriyle içinde barındırdığı her duyguyu dokumasına yansıtan kadınlar, hesaplama gerektiren bu iş ile zihinlerini de kuvvetlendirmişlerdir.

Sahip olduğumuz en kadim miraslardan biri olan çarpana dokuma, Maraşlı kahraman Türk kadının sabrına, çalışkanlığına ve cesaretine işaret etmektedir. Doku(n)duğu her şeyi güzelleştiren bu kadınlar, zorlu yaşam koşullarında kimi zaman çadırının başına kimi zaman bebeğinin beşiğine ve kundağının başına; bazen eşinin yayının askısına bazen kendi başlığını süslemesine imzalarını çarpana ile ilişirmişlerdir.

Hürriyet mührünün Maraşlılarca Maraş topraklarına vurulması sırasında; cepheye giden kadının taşıdığı heybenin sapında, Senem Ayşe'nin atının koşumlarında, Naciye Nine'nin belindeki kuşağında çarpana solmaz bir imzadır.

MALZEMELER:
Ahşap çerçeve, yün iplik,
vaketa deri, saten.

ÖLÇÜ: 40cm x 50cm

HÜRRIYETİN TUĞRASI

Hat ve tezhip, Osmanlı medeniyetinin kağıda yansıyan yüzüdür. Ayette üzerine yemin verilmiş olan kalemin kağıt üzerine bin bir manayı aktarmasıyla oluşan hat sanatıyla eşsiz külliyatlar yazılmış, sadre şifa reçeteler sunulmuş; tezhiple bu yazılanlar özüne uygun mahiyette yaldızlanmış ve süslenmiştir.

Zarafetin ve estetiğin birbirine karıldığı bu çalışmada "Kahramanmaraş" kelimesi hattatlarımız tarafından aherli kağıt üzerine Osmanlıca olarak celi sülüs hat ile yazılmıştır. Yazının ortasında yer alan İstiklal Madalyası'nın zemini, 22 ayar ezilmiş altınla sıvama tekniği uygulanarak doldurulmuştur. Madalyanın üzerinde bulunan semboller, minyatür tekniği ile altın zemin üzerine ince ince işlenmiştir. Kırmızı şerit kısmı ise müzehhiplerimiz tarafından klasik tezhip teknikleriyle bezenmiştir.

MALZEMELER:
Aherli asitsiz el yapımı kağıt,
ezilmiş altın ve sıvı akrilik
boya.

ÖLÇÜ: 50cm x 35cm

İSTİKLAL DUASI

Türk kültüründeki ilk örneklerini Dede Korkut hikayelerinde "kurşun geçirmeyen, kılıç kesmeyen, mutluluk getiren" gibi ifadelerle gördüğümüz tılsımlı gömlekler, Türk tarihinin çeşitli dönemlerinde kullanıldığı gibi farklı kültür ve inanç yapılarında da yer almaktadır. İslamiyet'in kabulünden önceki Şaman geleneklerine bağlı olan Türklerin uğur getirdiğine inandığı tılsım sembolleri, İslamiyet'in kabulüyle birlikte üzerinde ayetlerin yazdığı gömlekler şekline dönüşmüştür. Öyle ki en erken örneklerine Hititlerde rastladığımız bu gömlekler, İslamiyet öncesi Türklerden, Selçuklu Devleti'ne, oradan ise Osmanlı Devleti'ne kadar olan süreçte farklılaşarak günümüze kadar ulaşmıştır.

Sahibini her türlü kötülüklerden koruduğuna, savaşta giyeni galip kıldığına inanıldığı için çoğunlukla hükümdarlar, komutanlar, yöneticiler ve din adamları tarafından kullanılan tılsımlı gömlekler, Kurtuluş Mücadelesi'nin 100. yılının kutlandığı etkinlikler vesilesiyle kahraman şehrimize ithafen yeniden tasarlanmıştır.

Her şehidin anısına bir parça kumaş, bir ilmek, bir damla boya, çokça dua, bir dolu minnetle tasarlanan gömlek; ortasında onur ve gurur kaynağımız Madalya Berat'ını, omuzlarında ise İstiklal Madalyası'nın ön ve arka yüzünü barındırmaktadır.

"El Fettah" deyip Rabbimizin Fettah ismine mazhar olan şehitlerimizin ve gazilerimizin "elhamdülillah" diyerek başarıyla sonlandırdığı mücadele, vahdaniyetin sembolü olarak değerlendirilen servi ile taçlandırılmıştır. Birbirini tamamlayan gönül gözü, akıl gözü ve dünya gözünü simgeleyen çintemani deseni ile de Uygurlardan günümüze gelen bir süsleme geleneği canlandırılmıştır.

MALZEMELER:
Amerikan bezi, bristol karton, kumaş boya, 0.5 rapido kalem.

ÖLÇÜ: 105cm x 110cm

MALZEMELER:
Vaketa deri, keçi meşin, kösele, mumlu saraç ipi.

ÖLÇÜ: 100cm x 100cm

İSTİKLALDEN İSTİKBALE YÜZÜNCÜ ADIM

Edik, ayakkabı için kullanılmış bilinen ilk Türkçe kelimedir. İlk olarak Uygur metinlerinde adı geçen bu ayakkabılar, günümüzde Maraş'la bütünleşen kültürel varlıklardan biri haline gelmiştir. Keza rivayete göre Maraşlıların aslı Türkmen'dir ve bunlar devamlı hareket halinde olan bir millettir. Bu yüzden ayaklarına uzun yıllar "edik, yemeni, postal, çarık" dediğimiz, dağlarda bayırlarda kullanılan, sağlam, sağlıklı ayakkabıları giymişlerdir.

Selçuklulardan Osmanlılara kadar uzanan süreçte postal, edik, kelik, yemeni, saray yemenisi, Karadağ çarığı olarak isimlendirilen ayakkabıların derisinden ipliğine kadar her şeyi elde imal edilmiştir. İmalatın hiçbir aşamasında kimyasal madde kullanılmamıştır. Öyle ki Maraş'a münhasır tabirlerden biri olan "sarı edik", derinin doğal rengine müdahale edilmemesi sonucu doğmuştur. Fakat bu doğal zemin, hangi boyayı alırsa o renkte ışılayacak kadar da münbittir.

Ayakkabı ve saraciye atölyesinde üretilen bu eser, Kurtuluş Savaşı'nda yer alan mücahitlerin yüz binlercesinin izinden gittiğimizi, yüz binlercesiyle ruh birliğimiz olduğunu dillendirmektedir.

Aziz şehitlerimizin ve gazilerimizin ayakkabılarını giyip geçtikleri yollardan, sokaklardan, dağlardan ve ovalardan geçmişçesine; hüznü, acıyı ve müjdeyi birlikte tatmışçasına; saygıyla, onurla, gururla ve minnetle...

KAHRAMANLIK BERATI

Sinesinde barındırdığı vatan sevgisini göğsünde görünür kılmak için Meclis tarafından düzenlenen uygulamayla Milli Mücadele'ye katılan fertlere kırmızı, yeşil ya da yeşil-kırmızı şeritli İstiklal Madalyası takdim edilir.

1920'deki savunma sonrasında Hükümet, Maraş'tan Milli Mücadele'de üstün başarı gösteren kişilerin bildirilmesini ister. Bunun üzerine kurulan heyet Meclis'e en doğru cevabı gönderir:

"Maraş'ta Milli Mücadele'ye katılmayan tek bir fert bile yoktur."

Meclis'in cevabı da bu onur tablosuna mukabildir:

Türkiye Büyük Millet Meclisinin 3/4/341 tarihinde vuku bulan ikinci içtimai senesi 94. içtimanın 1. celsesinde zirde hüviyeti muharrer Maraş şehrine bir kıt'a kırmızı şeritli İstiklal Madalyası verilmiştir.

2626 vesika numaralı İstiklal Madalyası'nda madalya alan zatın hüviyeti ise şöyle belirtilir:

Maraş şehri.

5 Nisan 1925'te Maraşlının yazdığı tarih dünyada ilk kez bir şehre verilen Kırmızı Şeritli İstiklal Madalyası ile taçlandırılır.

MALZEMELER:
Fay kumaş, nakış ipleri, bakır.

ÖLÇÜ: 70cm x 60cm

KALENİN BURCUNDA

Bayrak Olayı'ndan sonra halkın nabzını kontrole çıkan Fransız komutan, Nakıp Camii önünde Aşıkloğlu Hüseyin'le karşılaşır. Başkaldırıcı hoş görmediğini ima edercesine gözdağı vermek için: "Siz neden bir bez parçası için bu kadar gürültü çıkarttınız? İstesem hepinizi temizlerdim, çocuklarınıza da mı acımıyorsunuz?" der.

Anasından doğduğundan beri kaledeki bayrağın gölgesinde uyuyup uyanan, bayrak uğruna şehadeti şeref bilen Aşıkloğlu Hüseyin'in verdiği cevap bir değil bin gönülden süzölmüş olarak bugün kalenin surlarında yer aldığı üzere en net ifadesini bulmuştur: "Maraş bize mezar olmadan düşmana gülzar olamaz."

Çalışma, siyah paspartu üzerine sıvı akrilik ve yıldız akrilik boya ile yapılmıştır. Önce eskize Kahramanmaraş Kalesi'nin surları çizilmiş, sonrasında İstiklal Madalyası'nın arka yüzü kalenin üzerine gelecek şekilde yerleştirilmiş, ardından eser hilal ile çevrelenmiştir. Paspartuya aktarılan çizimin boyutlandırılması akrilik yıldız boya ile yapılmıştır. Gölgeleştirme işlemi de yapılan madalyanın kırmızı şeridi guaj boya ile renklendirilmiştir. Hilalin içine kesik uçlu kaligrafi kalem ile italik olarak "Maraş bize mezar olmadan düşmana gülzar olamaz." ibaresi yazılmıştır.

KURTULUŞ BERATI

Tarihin "kendini kurtaran şehir" olarak kaydettiği Kahramanmaraş, 1920'nin en soğuk günlerinde -yirmi iki gün yirmi iki gece- bütün halkıyla ve bütün imkan(sızlık)larıyla muazzam bir kurtuluş destanı yazar. Bunun üzerine dünya tarihinde ilk kez bir kişi değil bir şehir Kırmızı Şeritli İstiklal Madalyası ile ödüllendirilir.

Kurtuluş Savaşı sonrasında Meclis'ten gelen "şehirde Kurtuluş Savaşı'na katılanların bildirilmesi" şeklindeki yazı üzerine toplanan heyet, "Maraş'ta Milli Mücadele'ye katılmayan tek bir fert bile yoktur." cevabını verince TBMM, madalyayı fertlere değil bütün şehir halkına verme kararı alır.

1925'ten beri 12 Şubat'ta gerçekleşen törenlerde şehrin İstiklal Madalyası bayrağa törenle takılarak bu olay canlandırılır. Yıllar önce aldığımız bu şanlı İstiklal Madalyası atalarımızın, şehrin kahraman halkının, düşmanın zulmüne karşı gösterdiği muazzam direnişinin simgesidir.

Çalışmada tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yırtılmış ve sararmış kağıt etkisi verilmiştir. Madalyanın iki yüzü tuvale simetri olarak yerleştirilmiştir. Madalyanın kırmızı şeridini oluşturmak için Amerikan bezi içerisine pamuk doldurularak dikilmiştir. Baskı tekniği ile oluşturulan madalyaların yüzleri mozaik jel ile kabartılıp altın akrilik boya ile renklendirilmiştir. Beratta yer alan yazı, orijinaline uygun olarak hattatlarımız tarafından yazılmıştır.

MALZEMELER:

Resim tuvali, yağlı boya, mozaik jeli, gold metalik boya, Amerikan bezi, pamuk, karton.

ÖLÇÜ: 50cm x 35cm

KÜLLERİNDEN DOĞAN MARAŞ

Bakara suresinde geçen "Allah yolunda öldürülenler için 'ölüler' demeyin. Hayır, onlar diridirler fakat siz bilemezsiniz." ayeti gereği inanırız ki "Şehitler ölmez." Bir karış toprağına bin can bağışlanan bu coğrafyada malumu binlerce kez ilan ettik ki "Vatan bölünmez."

Bedeni Torosların ahirini, ruhu Kaf Dağı'nın eteklerini mesken tutan ölümsüz kahramanlarımız anısına Kırmızı Şeritli İstiklal Madalyası; el yapımı doğal kağıt üzerine altın ve renkli boyalar kullanılarak resmedilmiştir. Eserde madalya objesinin yanı sıra Simurg (Zümrüdü Anka) ve geometrik desenler de kullanılmış, tarama ve tampon tekniği uygulanmıştır. Tasarımda kullanılan Selçuklu geometrik desenleri Kahramanmaraş Ulu Camii'nin minber detayından alınmıştır.

Medeniyetimizde ruhun ölümsüzlüğünü simgeleyen burada ise Milli Mücadele'ye destek veren kahraman halkı temsil eden üç Zümrüdü Anka kuşundan biri madalyayı tutmakta diğer ikisi ise kırmızı şeride tutunmuş istiklali istikbale taşımaktadır.

MESRUR İZZET BEY TARAFINDAN 1923'TE TASARLANAN İSTİKLAL MADALYASI'NIN ÜZERİNDE BULUNAN SEMBOLLER VE BU SEMBOLLERİN ANLAMLARI

MADALYANIN ABC'Sİ

Milli Mücadele, sadece Türkiye tarihine değil dünya tarihine de yön vermiş bir sürecin adıdır. Bilinenin, öngörülenin aksine umut edilenin gerçekleştiği bu süreç; manevi duygularla beslenmiş, manevi duyguları beslemiştir. Mücadelenin sonunda çekilen ıstırapın acısı geçsin, elde edilen başarının namı yürüsün diye Mustafa Kemal tarafından mücahitlerin göğsüne ilâştirilecek bir madalya tasarımı yapılmış fikri öne sürülmüştür. Madalyanın yasa tasarısı Mustafa Necati Uğural'a verilmiş, oluşturulan kararname ile Darphane tarafından bir tasarım yarışması düzenlenmiştir. Bir liderin içinde yaşattığı azmiyle vücut bulan "Gençliğe Hitabe", bir şairin derunundakileri yansıtan "İstiklal Marşı" gibi bir heykeltıraşın parmaklarına yansıyan ruhaniyetiyle muazzam bir madalya tasarlanmış ve bu tasarım, layıkı üzerine 9 Ocak 1923'te birincilik kazanmıştır.

Ferdin değil şehrin göğsüne ilâştirilen İstiklal Madalyası; gururu, onuru, tarihi, hürriyet güneşini, bir milletin sesinin yükseldiği Meclis'i, çağdaşlaşmanın ve globalleşmenin işaretini, toprağın ve meraların önemini, Anadolu'nun kimliğini temin eden kadını, zaferin sembolü meşe yapraklarını, şehirlerin silüetini, dengeyi temin eden şakülü, misak-ı milli sınırlarını, göğün süsü ay ve yıldızı, barışın işareti zeytin yapraklarını üzerinde bulunduran bir semboller bütünüdür.

Yukarıdaki çalışmada bu sembollerin anlamına işaret edilmiş, İstiklal Madalyası'nın mahiyetini ifade eden bir kavram haritası oluşturulmuştur.

MALZEMELER:
Mdf

ÖLÇÜ: 85cm x 104cm

MADALYANIN GÖLGESİNDE

Dulkadiroğlu Beyliği'nden Osmanlı saraylarına yol bulan çeyiz kervanlarının sandıklarında el emeği göz nuru el sanatlarının en naif örneklerini sunan Maraş filesi, zerreyi de küreyi de süsleyebilme meziyetini atölye tasarımlarıyla görünür kılmıştır. Kahramanmaraş Olgunlaşma Enstitüsü'nün yürüttüğü projelerden biri olan "Zerreden Kürreye Maraş Filesini" ile tezgahlarda bazen minik bir kelebek şekillenirken bazen de koca bir şehrin serencamını anlatan abideler yükselmiştir.

Dün milis kuvvet olup cephede çarpışan, bugün istiklalinin simgesi bayrağı altında birbirine kenetlenen Kahramanmaraş'ın hünerli elleri; sanatta tasarımdan tasarıma, tasarımdan ürüne dönüşen sonsuz çağrışımları değerlendirmekte, bizim olan değerleri korumakla kalmayıp bereketlendirmekte ve çoğaltmaktadır.

MARAŞ GÜZELLEMESİ

Dokunduğu her zemini malzemeleriyle, emeğiyle, estetiğiyle zenginleştiren bir tılsım, Maraş işi. Bazen "dival işi" bazen "sim sırma" gibi isimlerle anılsa da hüviyetini Maraş'ta bulmuş, Maraş'ta korumuştur. Önceleri deri üzerine inceltilmiş altınla işlense de zamanla birçok zemine sim ipliklerle uygulanarak ulaşılabilirliğini artırmıştır. Çoğalmasa -öneminden bir şey kaybetmek şöyle dursun- gözün gördüğü güzellikleri artırmıştır.

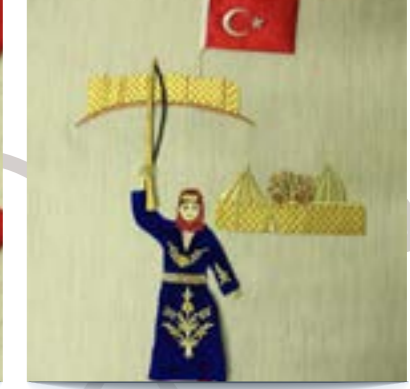
Çeyiz ürünlerinden ihtişamlı tablolara kadar süslenip bezenebilen her zeminde ışıldayan Maraş işi ile bu kez Kırmızı Şeritli İstiklal Madalyası işlenmiştir. Şehrin en önemli kültürel miraslarından olan Madalya ve Maraş işi bu çalışmada bir araya getirilmiştir.

"Kahramandan daha yamandı Maraş" diyen şairin bile övgüsünü yeterli görmediği bu topraklara; bu toprakların insanına vefa borcumuzu ödemek, dün yaşananları bugün bütün detayıyla hatırla(t)mak üzere oluşturduğumuz koleksiyonun en güzel parçalarından birini Milli Mücadele'de cesaretini kuşanan her ferde armağan ediyoruz.

Kuşanıp ava giderken
Bataktan alırken turacı
Giyinip çarşıya varırken
Kara şalvar ak işlik
Gözleri ışığı ve geceyi paylaşırır
Kaşları onuru ve sevdayı
Adamın su gibi akanıdır Maraşlı.

MALZEMELER:
Lame deri, çirişli karton, gri karton, sim ip, bal mumu.

ÖLÇÜ: 30cm x 50cm

MALZEMELER:
Kıl tela, gri karton, çirişli karton, sim ip, dikiş ipi, bal mumu.

ÖLÇÜ: 70cm x 55cm

MARAŞ ŞEHRENGİZİ

Şehrengiz, "Bir şehrin güzellerini ya da güzelliklerini anlatan edebi eserler." olarak tanımlanır. Saymakla tükenmez güzelleri ve güzellikleri barındıran bu şehrin mukaddes mirasını temsil etmesi üzerine oluşturduğumuz kompozisyon, Maraş işi ile bezenmiştir.

Ferdin değil şehrin göğsüne iliştilen İstiklal Madalyası, sinemizde taşıdığımız duyguların göğsümüzün üzerinde taşınır halidir.

Davulunun kasağı değilse de kalbinin derinlikleri altınla dolu olan Abdal Halil Ağa, vatan hainliğini en büyük leke bilen insanların temsilidir.

Bir isimde her ismi barındıran Sütçü İmam, kahramanlığın görünen yüzüdür.

Halkın maneviyatını koruyan ve kuvvetlendiren Rıdvan Hoca, iki dünyalık bir yaşam bilincini taşıdığımızın hatırlatıcısıdır.

Göğün süsü şanlı bayrağın yerinden indirilmesi, Maraşlıya kahırdır, zulümdür. Bayrak Olayı, edelerin bir imaya dahi tahammül edemeyişinin en net cevabıdır.

Milli Mücadele'nin beşinci günü şehit düşen eşinin başında yas tutmaktan utanarak şehidinin kanlı kıyafetlerini giyip cepheye koşan Senem Ayşe, bu toprakların alnının akıdır.

"Maraş bize mezar olmadan düşmana gülzar olamaz." nidası, yurttta "ya istiklal ya ölüm" diye çınlayan türküye Maraşlının eklediği bir satırdır.

Hasılı paravana yansıyan bu olaylar ve suretler, kendini kurtaran şehrin onurlu bir hikayesidir.

MÜCADELENİN ZARIF YÜZÜ

Geleneksel el sanatlarının en güzel örneklerinden biri olan iğne oyası, dünya literatürüne "Türk danteli" olarak girmiş ve Anadolu topraklarında çok eskilere dayanan bir geleneği oluşturmuştur. Düğüm düğüm işlenen bu narin işlemenin bir lisanı olduğuna inanılmış, Türk kadını her desene içinde büyüyen ama diline dökülemeyen duygularını aktarmıştır. Sümbül, aşkı; karanfil, güzelliği; papatya, saflığı; nergis, gönül acısını; çilek, çileyi temsil ederken yeşil, mutluluğu; sarı, bezginliği; mavi ise nazarlığı ifade etmiştir.

Bugün ise zarif Türk kadını, Kurtuluş Mücadelesi'nin anısı belleğinde hala canlıyken vatan sevgisini attığı düğümlerle görünür kılmış ve İstiklal Madalyası'nı dokumuştur. Bu çalışma iğne oyası "zürefa" tekniği uygulanarak yorumlanmış; zürefanın yanı sıra boncuk işleme, tel sarma, tel üzerine zürefa işleme teknikleriyle de desteklenmiştir. Madalyanın alt kısmındaki nakış ise Maraş işi sim sırma ile yapılmıştır.

MALZEMELER:
İğne, naylon ip, sim ip,
karton, kum boncuk, tel.

ÖLÇÜ: 55cm x 30cm
40cm x 20cm

SARAYDAN SARAYA

Osmanlı padişahlarından Çelebi Mehmed'in eşi Emine Hatun ve Fatih Sultan Mehmed'in eşi Sitti Mükrime Hatun'un çeyiz kervanı Dulkadiroğlu Beyliği'nin başkenti Maraş'tan Osmanlı sarayına kendi şahsına münhasır nesil taşır, ana taşır, yuva taşır, edep taşır, sanat taşır, ilmek ilmek zarafet taşır...

Bu hazine, şairin sadrında en mükemmel üslubunu bulur:

Fatihler mi gerek Türk milletine
Valide Sultandır Kahramanmaraş

Maraş filesinin letafet bahsettiği; üzerinde titizliği, emeği, sabrı, zarafeti, estetiği barındıran tülbent baş üzre taşınır. Bir beyaz tülbentin bizdeki ilk çağrışımı olan "ana" gibi... Anadolu'yu ilmek ilmek sabırla, fedakarlıkla, mukavemetle ve şefkatle işleyen; Maraş'ta Mehmet'i, sarayda Fatih'i yetiştiren annelerimizin hatrına...

SUYUN SIRRINDA MARAŞ

Buhara'da ortaya çıkan, Büyük İpek Yolu ile İran üzerinden ismini de alarak Anadolu'ya gelen ebru sanatı, olgunluğuna İstanbul'da usta-çırak ilişkisi ile kavuşmuş ve başlı başına büyüleyici bir sanat dalı haline gelmiştir.

"Ruh halini yansıtan sanat" olarak tanımlanan ebru ile bu kez bir mücadelenin ahvali anlatılmış, çalışmada desen olarak Kırmızı Şeritli İstiklal Madalyası'nın arka yüzü resmedilmiştir. Siyah paspartu üzerine battal ebrular atılarak oluşturulan zemine akrilik yaldız boya kullanılarak boyut kazandırılmış madalya yerleştirilmiştir. Madalyanın kenarlarında Türk-İslam sanatlarının en önemli motiflerinden biri olan ve kat'ı tekniğiyle oluşturulan lale motifi yer almaktadır.

Terminolojide vahdeti yani Allah'ın birliğini sembolize eden lale ile aynı zamanda cüzden oluşan küll yani parçaların bir araya getirdiği bütün kastedilmiştir. Çünkü Maraş, her ferdi kahraman olan ve topyekun mücadelenin sergilendiği bir şehirdir.

MALZEMELER:
Paspartu kartonu, ebru boyaları, akrilik boya.

ÖLÇÜ: 50cm x 35cm

MALZEMELER:
İplik, simli deri kumaş, elyaf, kontrplak, kırmızı deri.

ÖLÇÜ: 30cm x 60cm

ŞEHİDİMİN SON ÖRTÜSÜ

Kahramanmaraş'ın kültürel miras listesinde yer alan el sanatlarından biri de yorgancılıktır. Aslında bir ihtiyacı karşılamak için dikilen, sarmaladığı bedenlere şifa dağıtmak yanında şehrin heybesinde taşıdığı maharetli ellerle ihtiyacı süslemek adına nakışlanan geniş örtülerdir, yorganlar.

Coğrafi özellikleri ve iklim koşulları nedeniyle tarım ve hayvancılığın münbit havzalarından biri olan Maraş, tarlalarındaki pamuğu, meralarındaki yünü ve insanların hünleri elleriyle yorgancılığı bir adım ileri taşımıştır.

Yerleşik hayatla birlikte giderek daha da önem kazanan, Osmanlı Dönemi'ne gelindiğinde ise esnaf loncası oluşturulan yorgancılık, gelişen teknolojiye ve değişen değerlerle karşı şehrimizdeki ve enstitümüzdeki ustalar tarafından korunmaktadır.

Yorganlama tekniğiyle sıranan Kırmızı Şeritli İstiklal Madalyası, bağımsızlığı uğruna toprağı bedenine yorgan edinen şehitlerimiz anısına hazırlanmıştır.

ŞEHRİN IŞIKLARI

28 Kasım 1919, Maraş tarihinin en kara sabahına sahnedir. Bir gece evvel balo düzenleyen ve eğlenceleri sırasında bir kadının teklifi üzerine kaleye Fransız bayrağı çekme teşebbüsünde bulunan düşman birliklerce kalesinden indirilen bayrakla mahrum ve mahkum olduğu dayatılan şehir, hadiseden birkaç saat sonra Ulu Camii'nde toplanır. Esaret, telaffuzuna dahi tahammül edilemeyecek bir yafta olarak duvarlarda yankılanır. Vakit girince ezan okunur ve minberden bir ses duyulur:

Ey ehl-i İslam!..
İslam'ın kılıcı büyük millet!..
İlay-ı kelimetullah aşkına çırpınan büyük Türk milleti!..
Cuma namazı kılmanın da şartları vardır.
Dışarıda da fetva verenler oldu.
Doğrudur ve malumdur ki
Hür olmayan beldede şer'an Cuma namazı kılınmaz!

Bu fetva ile aydınlanan zihinler, inen bayrağı layık olduğu üzere göndere çekmek için camiden kaleye yol olan yokuşu, bugünün kıvılcımı yarının alev topu olarak bir solukta aşar ve gömleklerden çıkan onlarca bayraktan en büyüğünü göğün göğsüne tekrar ilişirir.

Sinesindeki iman gücüyle mücadelenin seyrini değiştiren kahraman Türk askerinin anısına, Kırmızı Şeritli İstiklal Madalyası, dünden bugüne, bugünden yarına bir nişan olarak hem dimağlarımıza hem de pleksi yüzey üzerine lazerle kazanmıştır.

MALZEMELER:
Pleksi, mdf, deri.

ÖLÇÜ: 70cm x 45cm

YERDEN GÖĞE İSTİKLAL

Küçük, üç boyutlu ve birbirine benzemeyen taşlarla icra edilen mozaik sanatı, dünya tarihinin en uzun ömürlü eserlerinin meydana gelmesini temin eder. Arkeolojik kazılarla gün yüzüne çıkarılan eserler gösterir ki mozaik, akan zamanı tarihin belleğine taşta yazar gibi taşla yazar.

Bu çalışmada ezelden ebede meftunu olduğumuz hürriyetin görünür simgelerinden olan Misak-ı Milli sınırları, ay ve yıldız sembolleri; ahşap zemin üzerine mozaik tekniği ile nakşedilmiştir.

İstiklal Madalyası'nın arka yüzünün zemin desen kabul edildiği çalışmanın ortasında yer alan ve Kahramanmaraş'ın en önemli madeni değerlerinden biri olan sarı bakırla imal edilmiş yıldızla Ankara işaretlenmiştir. Yurt tutulan ve kök salınan toprakların gökle rabitası bu yıldız aracılığıyla kurulmuştur.

MALZEMELER:
Ahşap zemin, elle kesilen doğal taşlar, şeffaf tutkal, bakır yıldız, sim, su bazlı taş vernik.

ÖLÇÜ: 115cm x 60cm

ZEYTİN DALI

Rivayetlere göre o müthiş tufandan sonra Nuh (a.s.), geminin güvertesinden beyaz bir güvercin uçurur. Bir müddet sonra güvercin, ağzında bir zeytin dalıyla geri döner. Anlaşılır ki felaket geçmiş, tabiat eski canlılığına kavuşmuştur. O gün bu gündür ağzında zeytin dalı ile kanatlanmış her güvercin; barışı, canlılığı, esenliği ve selameti simgeler.

13 Şubat 1920 sabahında yirmi iki gündür şehrin başında dolanan acı poyraz durulur. Taş köprüden akan Ceyhan, can suyu olur; saleple mayalanan dondurma, ağız tadı; zeytin, şifa; güvercin, göğün bereketi; abasını kuşanmış heybetini okutan çete, kuvvet ve mukavemet...

Yukarıdaki çalışmada Kahramanmaraş'ın kültürel öğelerine işaret edilmiştir. Dövme tekniği ile Taş Köprü, güvercin, zeytin dalı, salep, Maraş çetesi ve Kırmızı Şeritli İstiklal Madalyası bakır zemine resmedilmiştir.

MALZEMELER:
Bakır, akrilik boya.

ÖLÇÜ: Çap 50cm

KIRKYAMA

BALLI MAYAM

"Buradan bal ahii beyler. Yürek soodii beyler. Bu mayam içilir beyler. Ballı Mayam..." (Buradan bal akıyor beyler. Yürek soğutuyor beyler. Bu meyan içilir beyler. Ballı meyan...)

Yaz aylarında Kahramanmaraş'ın Ulu Cami çevresinde gezerken uzaklardan böyle bir nida işitirseniz şaşırmayın. Bu ses sırtında dev bakır ibriği, elinde şingırdayan tasları, belinde dizili bardakları ile meyan şerbetçisinin -Maraş'a has ismiyle ballı mayamcının- yakınlarda olduğunun habercisidir.

Bin bir emekle hazırlanan, muhtelif hastalıklara şifa olmasının yanı sıra vücuttaki suyu muhafaza ederek terlemeyi azaltan ve susuzluğu gideren, ruha dinginlik bedene ferahlık veren mayam şerbeti, Maraş sokaklarında hala eski özgün şekliyle satılır.

Şerbetçinin dilindeki, belki ilk duyuşta anlamadığınız ama her Maraşlının ezberlediği o büyülü sözleri, en az ballı mayam kadar tatlı ve ahenklidir.

Kırkyama, kumaş işlerinden arta kalan, kendi başlarına kullanılma imkanları olmayan kumaş parçalarının bir araya getirilerek ahenk içerisinde kullanılma sanatıdır. Dünyanın çeşitli yerlerinde renk ve desen ahengini yakalayarak içerisinde var oldukları topluma göre şekillenen kırkyamalar, Anadolu'da zamanla çeşitliliğini arttırmış ve ihtiyaçtan çok sanatsal bir uğraş haline gelmiştir.

Ahmet Akkurt'un minyatür tekniği ile hazırlanmış olduğu Mayam Şerbetçisi tablosu, serbest kırkyama tekniği ile yeniden yorumlanmıştır.

MALZEMELER:
Çeşitli kumaşlar, deri, devekuşu tüyü, aba dokuma, alüminyum folyo, iğne oyaları, nakış iplikleri, bakır süslemeler, yün iplik, kurdele, şeritler, sutaş, elyaf.

ÖLÇÜ: 90cm x 65cm

BAYRAK OLAYI

Cuma günü idi hutbede İmam,
Mahzundu karşıda bayraksız kalem,
Dedi, "Bu takdirde Cuma'yı kılmam."
Hışımla burçlara baktı Maraşlı.

Hürriyet imanla bir olur ancak,
Kalenin burcunda durmalı sancak,
Kiminde mavzer kiminde bıçak,
Bayrağa madalya taktı Maraşlı.

Yediden yetmişe ayakta vatan,
Bir iman seliyle kaleye akan,
Sanki bir kasırga, sanki bir tufan.
Namluya sürülmüş oktu Maraşlı.

Bayrak olayı bir kıvılcımdır Maraşlının gönlünde. O günden sonra şehir adım adım zafer türküleri ile direnişe geçmiştir. Kader birliği yapan bu insanların destanı Ahmet Akkurt'un çizimlerinden yorumlanarak kırkyama tablo üzerine büyük bir heyecan ile nakşedilmiştir.

BİR ABDAL VE BİR TOKMAK

Maraş işgali el değiştiriyor ve İngilizlerden sonra Fransız işgali kesinleşiyordu. Ermenilerde taze ümitler belirmiş; aşırı derecede seviniyorlar, şımarıyorlardı. Çocuk, büyük, erkek, kadın bütün Ermeniler Fransız işgalini coşku ile karşılamaya hazırlanıyordu.

Bu hazırlıklar kapsamında Ermenilerin en zengini Agop Hırlakyan, usta davulcu Abdal Halil Ağa'ya:

-Etba'ını topla gel. Ordusunun başında gelen büyük Fransız kumandanını karşılamaya gideceğiz, dedi.

Öteden beri Hırlakyan Agop'un emrine amade olan ve onu eğlendirmek için kırk takla atarak davul çalan Abdal Halil Ağa bu defa:

- Olmaz, gelemem, dedi.

Beklemediği bu ret cevabı karşısında Agop Hırlakyan:

- Kasnağını altınla dolduracağım gelersen, teklifinde bulundu.

Uzun sakalını avucu içinde tutan Davulcu Halil Ağa:

- Belli, bilirim. Hemi de doldurursun. Davulumu değil evimi bile altınlarınla doldurursun, dedi. Amma bu din bahsi... Bir çomak bile vuramam.

İşte Maraş'ta Fransız işgali böylece başladığı gün bitmiş oldu, silahlı soğuk (psikolojik) savaşı "Bu din bahsi, bir çomak bile vuramam." cevabıyla Davulcu Abdal Halil Ağa başlatmış bulunuyordu.

Tokmağının sesini bir kasnak altına değişmeyen kahramanın destanını Ahmet Akkurt minyatür ile enstitümüz ise iğne, iplik ile ölümsüzleştirmiştir.

MALZEMELER:

Çeşitli kumaşlar, aba dokuma, deri, lira pullar, ahşap figürler, şerit harç, elyaf, keçe, kilim dokuma, yün lifleri, nakış iplikleri, keçe, bakır, kağıt rafya.

ÖLÇÜ: 100cm x 80cm

ESARETE İLK KURŞUN

Millet uyuyordu Sütçü İmam ile ayıldı,
Esir olmaksızın ölmek iyi sayıldı.
Bütün Maraş'a olaylar yayıldı,
Fransız'a başkaldırdı Sütçü İmam.

Maraş işgalinin hemen ertesi günü çarşı pazarda üç dört kişilik gruplar halinde devriye atmaya başlayan Fransız üniformalı Ermenilerin muhtelif yerlerde mukaddesata saldırmaları şehrin sakinlerinin sınırlarını germiş, üstelik bu zorbalığa engel olmaya çalışan Çakmakçı Said ve Gaffar Kabuloğlu Osman da fena şekilde yaralanmıştır. O sırada sabır taşı çatlayan Sütçü İmam, tabancasından kurşun olarak fırlayıp ellik gavurunun hakkından gelmesini bilmiştir. Sütçü İmam'ın bu kurşunu, her şeyden önce Maraş İstiklal mücadelesinin namludan çıkan ilk kurşunudur. Sütçü İmam yaptığı bu hizmetle şehirde sembol bir şahsiyet haline gelmiştir.

Mukaddesatını kaybetmektense ölümün daha şerefli olduğu inancının timsalidir, Sütçü İmam.

Sütçü İmam'ın bu cesaret ve gayreti Maraş'ın hamiyet ve fedakarlığının da öncüsüdür. Nice kalplerin cesaretlenmesine, galeyana gelmesine ve Milli Mücadele'ye katılmasına sebep olan bu kurşunun açtığı yol, gerçek anlamda istiklale giden kapıyı da aralamıştır.

İstiklalın ayak seslerini minyatür tekniği ile resmeden Ahmet Akkurt'un çizimleri, atölyelerimizde iğne ve iplikle yeniden can bulmuştur.

HAS BAHÇEDE GÖK SÜMBÜL

Bahçemde yetişen bir güzel sümbül,
Gönlüme yer edip kaldı yerleşti.
Sesi kulağımda içli bir bülbül,
Sevgisi içime daldı yerleşti.

Şairlerin dizelerini süsleyen bağların ve bahçelerin nadide çiçeğinin kokusu Maraş'ın yaylalarından Osmanlı sarayına kadar ulaşarak Sultan Üçüncü Murad'ı bile cezbetmiş ve padişahın fermanı ile Topkapı Sarayı'nın has bahçesi için "Maraş'ın yaylak ve kışlaklarından 50 bin gök sümbülü ve 50 bin ak sümbülün toplanarak dikilmesi" emredilmiştir.

Kırkyama, çeşitli renk ve desendeki bez parçalarının değişik şekillerde bir araya getirilmesi ile oluşan bir el sanatıdır. Her ülkenin kendine özgü bir kırkyama (patchwork) tekniği mevcuttur. Farklılıklar genellikle seçilen konular, kullanılan motifler ve süslemelerde kendini gösterir. Bu sanat dalı, doğasındaki tasarruf anlayışı, sabır ve el emeği nedeniyle uygulandığı her yerde barışın ve dayanışmanın sembolü olmuştur.

"Has Bahçede Gök Sümbül" panosu, Maraş yaylalarından Osmanlı sarayına ulaşan sümbülün kokusunu daha çok uzun yıllar gelecek nesillere hissettirebilmek adına Maraşlı ustaların elinde kırkpare olarak yeniden yorumlanmıştır.

MALZEMELER:
Çeşitli kumaşlar, sim kordon.

ÖLÇÜ: 70cm x 85m

GÜL DALINDA MADALYA

Zamanı zemine nakşetmek amacıyla çıktığımız yolculukta hürriyeti için canını ortaya koyan ecdadımıza verilen Kırmızı Şeritli İstiklal Madalyası'nın yanına Maraş Gülü'nün nakşedilmesi tesadüf değildir.

Prof. Hasan Reşit Tankut'un ifadesiyle "hürriyetine aşık insanların diyarı Kahramanmaraş'ta, kurtuluşun saadetiyle, zemheride kar üzerine kan damlamış gibi kıpkırmızı açan ve rengini şehitlerimizin kanından aldığını tüm dünyaya duyururcasına etrafa mis gibi kokular saçan Maraş Gülü" Maraşlıya Allah'ın bir hediyesidir.

Bu lütfun heyecanıyla oluşturulan Maraş Gülü deseni, o gün bu gündür, her evin bir köşesine iliştirilir, her çeyiz sandığında yerini alır. Zamanla desenin ucuna bir de sanatta doğurganlığı temsil etmesi için üç başak eklenir. Allah'ın "Vedud" ismine işaret eden bu başaklar, "tarihin herhangi bir döneminde bu memleketin hürriyet ve istiklaline müdahale edecek bir güç olursa şehrin her ferdi yeniden kahraman kesilsin" duasıylailmekilmek işlenir.

Kırmızı Şeritli İstiklal Madalyası'yla da Maraş Gülü deseniyle de kahramanlık destanı gelecek nesillere aktarılır. Çalışmada Maraş gülü, makine nakışı ile üç boyutlu Çin iğnesi tekniği kullanılarak oluşturulmuştur. Madalya kısmı ise cam lame kumaş üzerine kabarması istenilen kısımlara küçük elyaflar yerleştirilerek makinede Çin iğnesi, sargı ve çöp işi teknikleri kullanılarak hazırlanmıştır.

HER NESLİ KAHRAMAN MARAŞ

Birinci vazifesi Türk istiklalini, Türk Cumhuriyeti'ni, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmek olan,

Emaneti mukaddes bilip muhtaç olduğu kudreti damarlarındaki asil kanda taşıyan,

"Kim var!" diye seslenilince sağına ve soluna bakınmadan fert fert "Ben varım!" cevabını veren,

Her ferdi "Benim olmadığım yerde kimse yoktur!" duygusuna sahip bir dava ahlakını pırıldatan,

Namusunu çiğnetmeyen ve çiğnetmeyecek olan,

Atasından nesline, sireti ve sureti pak bir gençlik bu toprakların en değerli hazinesidir.

Bu çalışma, Anadolu topraklarında devinen taze kanın yani gençlerin, kültürel kimlikleşmeyi yansıtan geleneksel giyim kuşam ile temsil edilmesi gayesiyle yapılmıştır.

MALZEMELER:
Aba dokuma, çeşitli kumaşlar, sim, fes, keçe külah, yemeni, imitasyon altın kemer, suni keçe, poşu, ahşap boy aynası.

ÖLÇÜ: 130cm x 30cm

MALZEMELER:
Çeşitli kumaşlar, aba dokuma, renkli nakış iplikleri, deri, keçe, yün iplik, hazır harçlar, kaytan (balıksırtı sim harç).

ÖLÇÜ: 70cm x 90cm

İLK CUMA

Bir cuma vaktinde Ulu Camii'de,
Çok ciddi telaş var hem ahalide.
Nedir bu manzara nedir bu zemin,
Ağzını açmıyor bıçak kimsenin.
Heyecan dalgası artıyor her an,
Vakit geldi fakat okunmaz ezan.

Yaralanmış kalpler üzgün bakışlar,
Maraş'ta çok büyük bir hadise var.
El atmış bayrağa hain Fransız,
Kalenin burcunda yoktu ay-yıldız.
Evet hadise bu, fakat çare ne?
Cemaat soruyor bunu bilene.

Ne yapmalı derken yükseldi bir ses,
Hocanın sesiydi anladı herkes.
Bayrağımız yoktur olmaz bu namaz,
Esaret altında cuma kılınmaz.
İslam'ın emrinde hür olur millet,
İslamsız, bayraksız yoktur hürriyet.

İslam olan gelsin çeksin sancağı,
Dikelim yerine şanlı bayrağı.
Allah Allah sesi... Ve bir hamlede,
Düşman tepelendi, bayrak kalede.

Osman Çavuş, indirilen şanlı Türk bayrağını göndere yeniden çeker.
Bayrağın altında bir araya gelen erlerin gönüllerinde direniş ateşinin ilk kıvılcımları alevlenmeye başlar. Geleceğin kahramanı Maraşlılar, tek bir yürek olarak Cuma namazlarını eda eder.

Ahmet Akkurt tarafından Kale burcunda şanlı bayrağın altında Cuma namazını kılarken resmedilen çetelerimiz, enstitümüz usta öğreticileri tarafından iğne iplikle yeniden yorumlanarak tabloya dönüştürülmüştür.

KIRKYAMADA MARAŞ DESTANI

Yamalı bohça, kırkpare, hanım dilendi bey beğendi gibi isimlerle anılan ve tümüyle dikenin hayal gücü ile şekillenen kırkyama, dünyanın her yerinde yapılmaktadır.

Kırkyamanın uzun yıllar önce, günlük hayatın bir zorunluluğu olarak yoksulluğa karşı doğduğu söylenir. Savaş ve yokluk zamanlarında önce ufak parça kumaşların birleştirilmesiyle yapılan örtüler, daha sonra yamadan sanata uzanan bir gelişim süreci izlemiştir. Kırkyama, emek ve zaman isteyen bir iştir.

Maraş'ın 22 Şubat 1919'da İngilizler tarafından işgal edilmesi, aynı senenin sonbaharında İngilizlerin yerini Fransızların devralması, Ermenilerin Fransız işgalini destekleyen açılımları, düşman kuvvetlere karşı Anadolu'da tam bir milli birlik ve dayanışma örneğinin oluşmasına sebep olmuş; bu emsalsiz mücadelede kadın-erkek, genç, ihtiyar güç ve kader birliği yapmış; halk topyekun her tehlikeye göğüs germiştir.

Kader birliği yapan bu insanların destanı ve nihayetinde kazandıkları başarının takdiri olan Kırmızı Şeritli İstiklal Madalyası, kırkyama tablo üzerine büyük bir heyecan ile nakşedilmiştir. Çalışmaya Kahramanmaraş'ı temsil eden geleneksel kıyafetlerle bezenmiş kadın ve erkek figürleri yerleştirilmiş, karelenmiş diğer kısımlar bayrağımızın ay ve yıldızıyla süslenmiştir.

MALZEMELER:
Çeşitli kumaşlar, deri, pul, sim iplik.

ÖLÇÜ: 155cm x 100cm

MALZEMELER:
Çeşitli kumaşlar, çiğ çöpleri, bakır, deri, kurdele, iğne oyaları, tüy, pul, sim iplik, keçe, renkli iplikler.

ÖLÇÜ: 70cm x 90cm

KIŞ KATIĞI

Yavuz Sultan Selim'in Sina Çölü'nü geçen ordusuna besin kaynağı olan, Kahramanmaraş yöresinin eşsiz lezzetleri içerisinde kış çerezliği olarak bilinen tarhana; özel bir lezzettir ve birbirini izleyen bir dizi işlemden geçilerek yapılır. Su ve dövme, büyük masere kazanları içerisinde kısık ateşte aş kıvamına gelinceye kadar pişirilir. Pişmekte olan aş, kazanın tabanına yanmasın diye uç kısmı geniş ahşap tarhana küreği ile sürekli karıştırılır. Soğuyan ve dinlendirilen aş, yoğurt ve kekik ile karıştırıldıktan sonra yoğrulur. Bu aşama sonunda tar'a çekilen katıklının üzeri bez ile kapatılır, bir gece dinlendirilir.

Yoğurdu toplayıp katık yaptılar,
Buğdayı dövdürüp pişirip kattılar,
Konu komşu toplanıp karıştırdılar,
Emeğin çok zordur tarhana kurusu.

Sırada çiğler üzerine gün doğmadan sabahın erken saatlerinde imece ile serme işlemi vardır. Çiğlere serme işlemi başlaması için ön hazırlıklara geçilir.

Kamış sapında yaptılar çiğleri,
Akşamdan toplanıp beklediler şafağı,
Dama sıra sıra dizdiler ağaç şaptayı,
Emeğin çok zordur tarhana kurusu.

Çiğlere aş topaçları özenle serilir ve açık havada bir gün kuruması beklenir.

Tarhananın yarı kurumuş haline firik denilir. İki gün kurumaya bırakılan çiğ üzerindeki tarhana olgunlaşır ve çiğlerden sökülür. Bir süre havalandırılır. Bütün bu işlemlerden sonra tarhana, kış için tüketilmeye hazırdır.

Maraşlının vazgeçilmezi tarhananın hikayesini, Ahmet Akkurt'un çiziminden yola çıkarak akarsularda büyüyen çiğlik sazlardan dağlarda yetişen kekliğine, pişirilmesinden serilmesine kadarki her aşamasını ilmek ilmek kırkparede işledik.

MADALYALI MARAŞ

Tarihte bir sayfa şeref şan ile
Vatana sınırlar çizip kan ile
Bir Cuma gününde sabah tan ile
Şanlı madalyayı taktık Maraş'ta

Kıryama, yüzyıllar içinde yamadan sanata uzanan bir gelişim süreci izlemiştir. Emek ve zaman isteyen bu teknik ile kader birliği yapan insanların kazandıkları başarının takdiri olan İstiklal Madalyası, kıryama tablo üzerine ince bir işçilik ve sabırla nakşedilmiştir.

Kader birliği yapan yüzlerce farklı yürek, farklı doku ve renkleriyle bir araya gelen yüzlerce kumaş ile kuvvet doğurmanın timsali olarak tasarlanmıştır.

MALZEMELER:
Çeşitli kumaşlar, nakış
iplikleri, iğne oyası, devekuşu
tüyü, elyaf, harç, bakır.

ÖLÇÜ: 80cm x 60cm

MARAŞ ASLANLARI

MALZEMELER:
Çeşitli kumaşlar, ahşap,
bakır, iğne oyası, yün iplikler,
alüminyum folyo, elyaf, nakış
iplikleri, yün, deri, çarpana
dokumalar.

ÖLÇÜ: 140cm x 80cm

Aslan, Maraş'ın en meşhur simgelerinden biridir. Çünkü Geç Hitit Krallıklarının başkentlerinde, özellikle kapı girişlerinin her iki tarafına şehri koruduğuna inanılan aslan heykelleri dikilirdi. Bugün Kahramanmaraş Arkeoloji Müzesi'nde sergilenen Maraş Aslan Heykeli'nin III. Halparuntaş (MÖ 810-783) döneminde Maraş-Gurgum kentinin kapı girişinde kullanıldığı bilinmektedir. Bu eser, üzerinde Gurgum Krallarının soy ağacının yazılı olması özelliği ile dünyada tektir.

Tabloda iki yanına yerleştirilen Maraş Aslanı figürü, tablonun üst kısmında yer alan şanlı Türk bayrağı ile birleştirilmiştir. Desenin merkezine ise aslen Yemenli bir asker olan Malik Ejder'in türbesi yerleştirilmiştir.

Asıl adı Malik olan, Bizans ile yapılan Yermük Savaşı'nda gözünden yaralanan ve bu olaydan sonra El Eşter (göz kapakları ters) ismi ile anılan sahabe; İslam komutanlarından. 637'de Hz. Ömer (r.a.) ile Maraş fethine katılmıştır. Maraşlı onun gücünü, kudretini, mücadele ruhunu, liderlik özelliklerini çok sevmiş ve bu aslanı benimsemiştir. Rivayetlere göre Malik Bin Eşter, Milli Mücadele'de yeşil sarığı ve ak sakalı ile halkın arasına girmiş onlara moral vermiş ve yeşil sarıklılardan oluşan ordusu ile de düşman askerlerine gözükmiştir.

Şehri koruyan maddi ve manevi unsurların bir arada verildiği tablo, kalem ve boya ile minyatür tekniğinde Ahmet Akkurt tarafından çizilirken iğne ve iplik kullanılarak kıryama tekniğiyle yeniden resmedilmiştir.

SANAT, SANAT İÇİNDE

Dulkadiroğlu Bey'in kızı Emine Hatun, Osmanlı sarayına gelin olunca çeyizleri arasında bulunan sırma işlemleri sarayda ilk kez görülür ve hayranlık uyandırır. Daha sonra Fatih Sultan Mehmet'e gelin giden Dulkadiroğlu Bey'in kızı Sitti Mükrime Hatun'un kırk katır yükü dillere destan çeyizleri arasında çeşitli sırma işleri yer alır. Giden kervan, sandıklarında birkaç parça çeyizi değil bir geleneği taşır. Böylelikle Maraş işi, İstanbul ve Rumeli'ye yayılır.

Haremin işleme dersleri arasında ilgi çeken bu teknik, zamanla farklı süslemeler ve yöntemler geliştirilerek Osmanlı'nın zenginlik ve ihtişamını gösteren bir sanat haline gelmiştir.

İnsanın ruhunu ilmek ilmek dinlendiren, geleneksel motifleriyle evlerimizi süsleyen Maraş işi tekniklerini işlemek başta biraz sabır ve emek gerektirse de zamanla keyif alınan, insana huzur veren bir hobiye dönüşür.

Mahmut Arifi Paşa konağının penceresinden baktığında gördüğü güzellikleri ilmek ilmek resmeden kızlar, bunları iğne iplik ile kırkyama tekniğinde yorumlayan ustaların emekleriyle şekillendi. Dünün hünerli elleri bugünün usta elleriyle yorumlandı. Resim içinde resim... Sanat içinde sanat... Dünün içinde bugün... Maraş işi ve kırkyama...

MALZEMELER:
Çeşitli kumaşlar, sim iplik,
oya iplikleri, ahşap kasnaklar.

ÖLÇÜ: 80cm x 60cm

SAVAŞIN KADINLARI

Eşi Ramazan, çatışmanın beşinci gününde Duraklı mahallesinde şehit düşünce yiğidinin kanlı şalvarını ve cepkenini giyip fişeğini ve silahını kuşanarak gözünden yaş akıtacağına düşmanın kanını akıtmaya azmeden gazi ve kahraman bir Türk kadınıdır, Senem Ayşe.

Allah'ın rızası ve Türk kadınının namusu için savaşıp vatanını kurtaran Senem Ayşe, savaşın en çetin günlerinde, yiğitler bir bir şehit düşerken eşinin başında bulunduğu çetenin komutasına geçmiş, bu birlik için cephane toplamış, sırası geldiğinde tüten ocağını tarumar etmiş, Fransız ve Ermeni kuvvetlerine aman diletmiş ancak yurdunun bir karış toprağını bile düşmana yar etmemiştir.

Zamanının Lokman Hekimi olarak tanınan Senem Ayşe, "hasta adam" olarak görülen vatanın yarasını nasıl sıvazladıysa savaştan sonra da hastalıklara geleneksel ilaçlarla tedavi uygulamış, kırık çıkıkları onarmış, kimseye muhtaç olmadan yaşamını sürdürmüş, yaklaşık 34 yıl savaşın anılarıyla yaşadıkdan sonra da vefat etmiştir.

Kırkyama tekniğiyle yapılan bu çalışma Senem Ayşe özelinde savaşın kadınlarına ithaf edilmiştir.

TAŞ KÖPRÜ

"Tarihi yapıların en büyük sıkıntısıdır insan nefesine hasretlikleri. Kendilerini izleyen gözler bulamamaları, kendilerini çok zaman yalnız hissetmeleri ve bir köşeye atılmışlıkları; hep de bundandır eskimleri, güçsüzleşmeleri ve yok oluşları..."

Bu noktada Tarihi Taş (Ceyhan) Köprü gibi, tüm tarihe ve tarihin somut değerlerine sahip çıkalım, onları gözlerden irak bırakmayalım. Onların bir sesi, bir nefesi, bir gözü, bir dokunuşu da biz olalım." diyor 29 Aralık 2018 tarihli bir gazete kupürü.

Bu çığığa biz de kayıtsız kalamadık ve 16. yy. başlarında Yavuz Sultan Selim'in Mısır Seferi sırasında bölgeyi geçerken kullandığı köprüyü kırkyama tekniği ile yeniden yorumladık.

MALZEMELER:
Çeşitli kumaşlar, deri, folyo,
nakış iplikleri, tüy.

ÖLÇÜ: Çap 85cm

TAŞ MEDRESE

Vakıf kayıtlarına göre Kahramanmaraş Kalesi'nin güneyinde "Taş Medrese", "Rad Medresesi" ve "Alaüddevele Bey Medresesi" olarak geçen yapı; merkezde yer alan avlunun etrafındaki medrese, mescit ve türbeden oluşan bir külliye özelliği gösterir. Medresenin Alaüddevele'nin kızı adına yaptırıldığı düşünülür. Medrese Türkiye'deki en küçük camiler arasında yer almaktadır.

Medresenin yanında bulunan türbede sekiz mezar vardır. Bu mezarların bir tanesi Alaüddevele Bozkurt Bey'in oğlu Şahruh Mehmet Bey'e, diğerleri ise Kahramanmaraş Kurtuluş Harbi şehitlerine aittir.

Dulkadiroğlu Beyliği döneminden bu yana Maraş tarihinin bir parçası olan bu zarif yapının taşları ustalarımız tarafından kumaş, iğne ve iplik ile döşenerek kırkyama tekniği ile yeniden yorumlanmış ve medresenin taşları tek tek incelenmiştir. Avlunun doğusunda bulunan, yapıya sonradan eklendiği tahmin edilen ve günümüzde genellikle kilitli duran demir kapının kenarlarını süsleyen zencerek motifli, lazer ile deri üzerine kazınarak tablo kenarlarında çerçeve gibi kullanılmıştır.

YAZ RAYİHASI

Kıvamı ve özel rayihası ile damağımızı şenlendiren Maraş dondurması, rivayete göre, Osmanlı döneminde, saraylarda "karsambaç" adı verilen bir tür buzlu tatlının uzantısı olarak keşfedilmiştir. Yörede Maraşlı Osman Ağa diye bilinen ve Osmanlı saraylarına ve asil konaklarına yabancı orkide (salep) satan bir esnaf, bir gün satış bittikten sonra artan salebi, şeker ve süt karışımı olarak kara gömer. Ertesi gün baktığında salebin kıvamındaki değişiklik dikkatini çeker; süt, salep ve şeker karışımının yoğunluk kazandığını ve sakız gibi uzadığını görünce farklı bir lezzet elde ettiğinin farkına varır. Birçok kişinin bu yeni bulunan gıda maddesini tadıp beğenmesi ile "salepli karsambaç" olarak fazlası ile talep gören Maraş dondurması doğmuş olur.

Maraş dondurması, Türkiye'de üretilen dondurmalar arasında kendine özgü hoş lezzeti ve aroması, özlü ve biraz çignenebilen elastik tekstürü, homojen parlak beyaz rengi, erimeye karşı dayanıklı olması ve düşük sıcaklıkta niteliklerini uzun süre muhafaza etmesi ile farklılaşmaktadır. Bu lezzetli süt ürünü şehrin adı ile özdeşleşerek adeta sembolü haline gelmiş, Türk tatlı kültüründe çok önemli bir yer edinmiştir.

Ahir Dağı'nın bulutlara yakın yaylalarında yeşeren keven, kekik ve yabancı orkide çiçekleriyle beslenen keçilerin sütü ve bu orkidelerin yumrularından incelikle toplanan salep ile yapılan Maraş dondurmasını farklı kılan bir diğer özellik yapımında sarf edilmesi gereken ustalık ve beceridir.

MALZEMELER:
Çeşitli kumaşlar, deri,
nakış iplikleri, elyaf, folyo
kabartma, keçe, ahşap, bakır.

ÖLÇÜ: 90cm x 70cm

MARAŞ SERENCAMI

Tarihi, MÖ 16 binlere dayanan ve sahip olduğu zenginlikler dolayısıyla Anadolu kültür mozaiğinin en önemli parçalarından biri olan gözde beldelerden biridir, Maraş... Hitit, Roma, Bizans, Medler, Persler, Selçuklular, Dulkadiroğlu, Osmanlı beylik ve medeniyetlerine ev sahipliği yapmış; fatihlerin şaşmaz hedefi haline gelmiş şehre yönelen bu rağbeti konumu, iklimi, coğrafi özellikleri, zengin fauna ve florası ile anlamlandırmak mümkündür.

Hikayesi bir hayli uzun ve renkli olan şehrin tarihi bundan yüz yıl önce yeniden yazılır. Yirmi iki gün yirmi iki gece süren bir mücadelede dağ taş yerle bir olur, üst üste yığılan bedenler yıkılan evlerin yerini korur. Yas, şehrin üzerine bir avuç toprak gibi savrulur. 12 Şubat sabahı ise şehir düşmandan arınıp sular durulunca halk bir nefeste üzerindeki ölü toprağını atar. Dem bu demdir. O günden sonra yaralar sarılır, miras korunur.

Bu haliyle şehrin üzerinde devinen tarih, güne gün eklerken zenginliklere de zenginlik bağışlamıştır. Serencam sözlükte "başa gelen hal, olay veya olaylar zinciri, macera" olarak tanımlanır. Enstitümüz usta öğreticileri tarafından şehrin mirası olarak korunan kültürel öğelerin yer aldığı bir kompozisyon oluşturulmuştur.

Tarihi dokusu korunan eski Maraş evleri, şehrin manevi iklimini muhafaza eden Ulu Camii, kalede salınan nazlı ve bir o kadar da şanlı Türk bayrağı, anılarımızı diri tutan Sütçü İmam heykeli, Ramazan'ın olmazsa olmazı Ramazan topu, Osmanlı Devleti'nin 34. Padişahı II. Abdülhamit Han'a ithafen inşa edilen ve Cumhuriyet tarihinin en büyük üçüncü camisi olan Abdulhamithan Camii, dondurmanın şifalı mayası salep orkidesi, Maraşlının ağzının tadı meşhur dondurması, Kahramanmaraş'taki doğa turizminin en renkli ögesi uğur böcekleri, Maraş bağ evi, şirenin ham maddesi billur taneli kabarcık üzümü ve asma bitkisi, Maraş yaylalarının kokulu otlarıyla sütü lezzetlenen dağ keçisi, yöre yemeklerinin vazgeçilmez baharatı kırmızı Maraş biberi birbiriyle harmanlanmış ve "Maraş Serencami" deseni dört farklı atölyede farklı yüzeylere, farklı tekniklerle aktarılmıştır.

MARAŞ SERENCAMI (BAKIR)

Bu havzada çekiçle dövülerek şekillenen bakır, "Sopayla kilimi dövenin gayesi kilimi dövmek değil, kilimin tozunu almaktır." düsturunca ustanın elinde hamlıktan sanata evrilir.

Tarihi, kadim zamanlara dayanan bakır, yüzyıllar boyunca en güzel ve en özel örneklerini Maraş havzasında verir. Kahramanmaraş bakır işleminin özelliği, bakırın çekiç ile dövülerek imal edilmesidir. En eski ve en zahmetli bakır işleme tekniği olan bu teknikte, bakır önce ocakta tavllanır, yumuşayınca çekiçle vurularak yassı bir plaka haline getirilir. Elde edilen bakır plakaya yapılacak desen çizilir ve ürün çekiçle dövülerek şekillendirilir. Çekiç darbeleri eşyayı şekillendirdiği gibi kendine has deseni de kazandırır.

Bu çalışmada Kahramanmaraş'ın kültürel mirasının korunan değerleri sembolize edilerek Maraş Serencamı başlığıyla bakır zemin üzerine işlenmiştir.

MALZEMELER:
Bakır, sac, akrilik boya.

ÖLÇÜ: 95cm x 40cm

MARAŞ SERENCAMI (KANAVİÇE)

MALZEMELER:
Etuval linen kumaş, elyaf, astar, renkli floş iplik, renkli sim ipi, boncuk.

ÖLÇÜ: 60cm x 125cm

Kanaviçe, nam-ı diğer çarpı işi, köklerini Türklerde sabitlese de hemen her coğrafyada yüz yıllardır işlenegelen, tasarımcıların ilham kaynağı olan bir bezeme sanatıdır. Kanaviçe, yıllara meydan okuyan dayanıklılığı ile hem dünden yarına köprü kurmuş hem de geleneğe yeniliği ekleyerek modernize olmuştur. Masanın üzerine örtü olarak serilebilir, çerçevesiz duvara asılabilir, bir kıyafeti süsleyebilir iken zamanla kumaş zeminden metal zemine, metal zeminden dış cephe süslemelerine kadar uygulama yelpazesini genişletmiştir.

Bu çalışmada dünü bugüne taşıyan ve giderek kullanım alanını genişleten bir sanat olan kanaviçeyle Kahramanmaraş'ın dünden bugüne taşınan kültürel öğelerin yer aldığı Maraş Serencamı deseni işlenmiştir.

MARAŞ SERENCAMI (MARAŞ FİLESİ)

Coğrafi İşaret Tescil Belgesi ile şehrin kültürel miras listesinde yerini alan Maraş filesi, gergefe gerilen kumaşın ipliklerinin çekilerek sökülmesi ardından kumaşın tellerinin sarılmasıyla oluşan, tersi ve düzü aynı görünen bir nakış türüdür. Titiz bir işçilik kaygısı ile ipek kumaşa ipek ipliklerle bezenen ürünler, bir çeyiz sandığının en önemli parçaları olup nesilden nesile aktarılmıştır.

İşleyenin duygu durumunu, dönemin estetik anlayışını yansıtan bu nakışla sıra dışı bir tasarıma imza atılmış; Kahramanmaraş'ın tarihi, mimari ve kültürel unsurlarının bir araya getirilmesiyle oluşturulmuş dev bir kompozisyon kumaşa nakşedilmiştir.

Maraş Serencami, 110x220 cm'lik ipek kumaş üzerinde 25 çile beyaz ipek iplik, 12 çile renkli ipek iplik kullanılarak hazırlanmıştır. Boyuna 842, enine 340 yani toplam 286.280 delik sayısı ve 3.149.080 iğne hareketi ile oluşturulan bu çalışma, bugüne kadar işlenmiş en büyük bezeme Maraş filesidir.

MALZEMELER:
Keten kumaş, ipek iplik.

ÖLÇÜ: 110cm x 220cm

MARAŞ SERENCAMI (MOZAİK)

Eski çağlardan bu yana bilinen ve uygulanan mozaik sanatının ilk örneklerine beş bin yıl önce Sümerlerde rastlanır. Roma döneminde sanat eserlerinin verilmeye başlanmasıyla gündemde tutulan mozaik, gelişim çizgisini kesintisiz olarak her çağda sürdürmüştür.

Bu uzun soluklu sanatın en nadide parçalarından bir kısmı yapılan arkeolojik kazılar neticesinde Kahramanmaraş'ta bulunmuştur. Germanicia Antik Kent, Kahramanmaraş'ın bağrında barındırdığı en kıymetli hazinelerdendir.

Enstitümüzün mozaik atölyesi, bu kadim sanatın yaşatılması misyonunu Milli Mücadele'nin 100. yılı kapsamında yapılan faaliyetlerle birleştirmiş ve Maraş Serencami desenini üç parça olarak çalışmıştır.

Parçadan bütüne ulaşma sanatı olan mozaikle "Her Ferdi Kahraman Maraş" sloganı bütünleştirilmiş ve "Birlikten kuvvet doğar." inancıyla dünden bu güne bu topraklara değip geçenlerin anısına 175.000 taşla Maraş Serencami oluşturulmuştur.

MALZEMELER:
Ahşap zemin, elle kesilen doğal taşlar, şeffaf tutkal, sarı bakır, su bazlı taş vernik, ayna parçaları.

ÖLÇÜ: 150cm x 100cm - (2)
150cm x 100cm - (2)
70cm x 100cm - (1)

Olgunlaşma
Enstitüleri

Kahramanmaraş

KAHRAMANMARAŞ
KURUMSAL OLGUNLAŞMA ENSTİTÜSÜ

“Sonsuza Dek Kahraman Maraş”
İstiklal Madalyası Sergi Katalođu

2019-2020